

AKTINES

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● «ΑΠΕΡΑΝΤΟ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟ Η Ε.Ε.» (Γ.Β.Μ.).....	233
● ΚΑΙΝΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ (Α.).....	235
● ΒΡΟΝΤΟΥΝ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ ΟΙ ΚΟΡΦΕΣ (ποίημα Στ. Μπολέτση).....	237
● ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913 (Βασ. Κ. Σταθάκη).....	238
● ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Καθηγ. Χρήστου Γιαμβριά).....	242
● ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ (Νίκου Θ. Άρβανίτη).....	249
● ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Λουκά Μπακάλη).....	250
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΕΠΕΤΕΙΟΙ (Πανορμίτη).....	257
● ΣΧΟΛΙΑ.....	258
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Έπικοινωνίας τής Χ.Ε.Ε.).....	261
● ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.....	264

ΕΤΟΣ 74ον ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2011 ΑΡΙΘ. 724

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 74ον

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2011

Ἀριθ. 724

«ΑΠΕΡΑΝΤΟ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟ Η Ε.Ε.»

«Σέ ἀπέραντο φρενοκομεῖο ἐξελίσσεται ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωσις. Αὐτό ὑποδεικνύει ἡ τελευταία μελέτη ποὺ πραγματοποιήθηκε μέ ἀντικείμενο τίς ψυχικὲς καὶ νευρολογικὲς νόσους στῇ Γηραιά Ἡπειρο. Ὅπως διαπίστωσαν οἱ ἐρευνητές, τὸ 40% τῶν Εὐρωπαίων πολιτῶν πάσχει ἀπὸ ψυχικά ἢ νευρολογικά νοσήματα, ὅπως παραδείγμα-τος χάριν ἀγχος, αὐπνία, ἀνοία καὶ ἄλλα. Ὡστόσο, μόνον ἓνα εἰς τὸ ἑκατοστὸ τῶν πασχόντων λαμβάνει τὴν ἀπαιτούμενη θεραπεία ἢ φαρμακευτικὴ ἀγωγή... «Τὰ ψυχικά νοσήματα εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπειλὴ γιὰ τὴν ὑγεία τῶν Εὐρωπαίων πολιτῶν κατὰ τὸν 21^ο αἰῶνα», ἀναφέρουν οἱ συντάκτες τῆς σχετικῆς μελέτης στὸ συνοδευτικὸ σχόλιο... Ἡ ἔρευνα διήρκεσε τρεῖς χρόνια καὶ κάλυψε τὰ 27 κράτη-μέλη τῆς Ε.Ε. ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλβετία, Ἰσλανδία καὶ Νορβηγία. Συνολικά τὰ συγκεντρωθέντα στοιχεῖα ἀφορῶν 514 ἑκατομμύρια Εὐρωπαίους.

»Ἡ ὁμάδα τοῦ δρος Χάνς Οὐλριχ Βίτσεν, διευθυντοῦ τοῦ τμήματος κλι-

νικῆς ψυχολογίας καὶ ψυχοθεραπείας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Δρέσδης καὶ συντονιστοῦ τῆς εὐρωπαϊκῆς μελέτης, κατέγραψε κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἔρευνας περίπου 100 νοσήματα, ποὺ καλύπτουν ὁλόκληρο τὸ φάσμα τῶν παθήσεων, ἀπὸ τὸ ἀγχος, τὴν κατάθλιψη, τὸν ἐθισμό στὰ ναρκωτικά, τὴν σχιζοφρένεια, ἀλλὰ καὶ νευρολογικῆς φύσεως παθήσεις, ὅπως ἡ ἐπιληψία, τὸ Πάρκινσον καὶ ἡ σκλήρυνση κατὰ πλάκας...» («Καθημερινή» 6.9.2011).

Καὶ τὸ ἐρώτημα ποὺ προβάλλει: Γιατί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ταλαιπωρεῖται ὅσο ποτὲ ἄλλοτε ἀπὸ τὸ ἀγχος; Ἀπὸ ποῦ προέρχεται αὐτὸ τὸ λεπτὸ νέφος τῆς μελαγχολίας ποὺ πλανιέται γύρω του καὶ τοξινώνει τὸν ψυχοσωματικὸ του ὀργανισμό; Γιατί ἀποπνέει φόβο καὶ ἐκπνέει ἀγωνία;

Ὁ ὀλλανδὸς ψυχίατρος J. Van den Berg γράφει: «Ἐχουμε ἀπωθήσει ἓνα βασικὸ στοιχεῖο, συστατικὸ τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως, τὴ φωτισμένη συνείδηση. Αὐτὴ τὴν καθαρή συνεί-

δηση τήν ἔχουμε σπρώξει στόν κόσμο τοῦ ὑποσυνειδήτου. Ἀπωθήσαμε ὄχι πιά τή σεξουαλικότητα ἢ τήν ἐπιθετικότητα, ἀλλά τήν ἔννοια τοῦ Θεοῦ. Τόν κάναμε περιθωριακό. Τόν καταδικάσαμε στήν ἀνυπαρξία. Τόν ἐξορίσαμε ἀπό τή ζωή μας, ἀπό τήν ἐργασία μας, ἀπό τήν οἰκογένειά μας, ἀπό τίς σχέσεις μας, ἀπό τά ὑπουργεῖα μας, ἀπό τήν κοινωνία, ἀπό τίς μεγάλες ἀποφάσεις». Ἔτσι, μαζί μέ τόν Θεό ἀπωθήσαμε καί κάθε πνευματική ἀξία πού ἐκπροσωπεῖ τό θεῖο. Ἀπωθώντας ὁ ἄνθρωπος τήν ἔννοια τοῦ ὑπερβατικoῦ, ἀπωθεῖ τήν πιό βαθιά του ὕπαρξη. Ἀκρωτηριάζεται.

Ἐδῶ θά ἔπρεπε νά προσέξουμε καί τή φωτισμένη ἄποψη τοῦ κορυφαίου ψυχιάτρου καί εἰσηγητοῦ τῆς «ἀναλυτικῆς ψυχολογίας» τοῦ Γιούνγκ. Μαθητής στήν ἀρχή τῆς Σχολῆς τοῦ Φρόντ, γρήγορα ἀποσπάσθηκε ἀπό τή Σχολή αὐτή, γιά νά μελετήσει βαθύτερα καί οὐσιαστικότερα τόν ἄνθρωπο, τόν πνευματικό ἄνθρωπο. Ἀναφέρει ὅτι «τό χαρακτηριστικό τῶν νευρώσεων εἶναι πῶς πηγάζουν ἀπό αἰτία ψυχικά καί μποροῦν νά θεραπευθοῦν μόνο μέ μέσα πάλι ψυχικά».

Προχωρώντας ὁ Γιούνγκ δείχνει πῶς τό κύριο χαρακτηριστικό στή νεύρωση εἶναι ἡ καταστροφὴ τῆς ἐνότητος στήν ἀνθρώπινη προσωπικότητα, ὁ διχασμός, ἡ διάσπαση, πού κάνει σάν νά ὑπάρχουν δύο χωριστοί καί ἀντιμαχόμενοι ἄνθρωποι μέσα

μας. «Ἡ νεύρωση, λέει, στό βάθος εἶναι διάσπαση τῆς προσωπικότητος».

Τήν διάσπαση αὐτή μέσα στήν προσωπικότητα παρομοιάζει ὁ Γιούνγκ «μέ ἐμφύλιο πόλεμο». Καί ἐκεῖ καί ἐδῶ τό πρόβλημα τῆς θεραπείας εἶναι πνευματικό. Στόν ἐμφύλιο πόλεμο τήν τακτοποίηση τήν φέρνει ἡ ἐπικράτηση τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Γιά τόν ἐσωτερικό διχασμό θά ἰσχύη κάτι ἀνάλογο. Ὅ,τι κάνουμε ἀπό χριστιανική πεποίθηση γιά τή ρύθμιση τῶν σχέσεών μας μέ τοὺς συνανθρώπους μας γιά τήν εἰρήνη, αὐτό πρέπει νά ἐφαρμοσθῇ καί στό ἐσωτερικό τοῦ ἀνθρώπου γιά τή θεραπεία τῶν νευρώσεων». Καί ἐδῶ φαίνεται ἡ ἀνεκτίμητη προσφορά τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἀποδεικνύεται ὡς τό πιό ἰσχυρό μέσο γιά τήν ἐπαναφορά τῆς ψυχικῆς γαλήνης καί τήν ἐνοποίηση τῆς προσωπικότητος.

Πόσο ζοῦσε τήν ἀγάπη αὐτή ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν διεκήρυντε, ὅτι «ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καί παραδόντος ἑαυτόν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλάτ. β' 20). Μέσα του ζοῦσε ὁ Χριστός, πού θυσιάσθηκε γι' αὐτόν, ἀπό ὑπερβολική ἀγάπη. Αὐτή ἡ ἀγάπη γέμιζε τή ζωή του. Καί μέ αὐτή τήν ἀγάπη, ὄχι μόνο αὐτός, ἀλλά καί ὁ κάθε πιστός, ὑπερνικᾷ τόν ἀντιστρατευόμενο κόσμο τοῦ ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ καί ὁμαλοποιεῖ τίς σχέσεις του μέ τόν ἑαυτό του καί τοὺς γύρω του.

Γ.Β.Μ.

ΚΑΙΝΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ

Μιά ολόχρυση άλυσίδα από νίκες είναι ή ιστορία μας τών τελευταίων τούτων χρόνων. Μά μέσα σ' αυτές τίς νίκες δέν θά 'πρεπε νά θεωρηθῇ πώς παίρνει δευτερεύουσα θέση ένας θρίαμβος μέ λιγώτερη μέν ἴσως εξωτερική αἴγλη, μέ αποφασιστική ὅμως σπουδαιότητα γιά τό μέλλον τῆς φυλῆς μας. Εἶναι ή νίκη τοῦ ἔθνους μας στή δύσκολη ἐκείνη μάχη πού ἀναφέρετο στήν ψυχική ἀντοχή τοῦ ἔθνους.

Δέν θά 'ναι παράξενο, ἄν μερικοί ἀπό τούς ἀκροατές μας ἔχουν ξεχάσει κάπως τόν ψυχικό αὐτό πόλεμο. Καί ὅμως, ἦταν πόλεμος πολύ δύσκολος. Αὐτός ἐχρησιμοποιήθηκε σάν ἓνα κύριο ὄπλο, γιά νά παραλύσουν οἱ δυνάμεις τῶν λαῶν, τῶν μικρῶν ιδίως καί νά εἶναι ἔτσι εὐκολώτερη ή δολοφονία. Ἦταν ὁ πόλεμος αὐτός μία ἀπό τίς σατανικές ἐφευρέσεις τῆς ἀξονικῆς συνωμοσίας κατά τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Συνεχῆς καί ἀδιάκοπη ἐνστάλαξη τοῦ δηλητηρίου τῆς ἀποθάρρυνσης καί τῆς ἀπελπισίας, αὐτό ἦταν ὁ ἀντικειμενικός σκοπός τοῦ πολέμου τούτου. Φοβερός πόλεμος, γιατί ἦταν πόλεμος ψυχικός. Ψυχικά τά πολεμικά του μέσα. Ἀποσύνθεση ψυχική τό ἀποτέλεσμα, ὅπου ή ἐπίθεσις πετύχαινε. Φόβος, γονάτισμα ψυχικό, ἀμφιβολία γιά τό σκοπό τοῦ ἀγώνα γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς λευθεριᾶς, συμφιλίωση μέ τήν ιδέα τῆς ἐκούσιας ὑποταγῆς στόν ἐπιδρομέα,

ἐγκατάλειψη τοῦ ἀγώνα ή, χειρότερο ἴσως ἀκόμη, κακή διεξαγωγή του. Τά ὕλικά ὄπλα κατόπιν, σχεδόν δέν ἔχουν τίποτε ἄλλο νά κάμουν, παρὰ νά ξεκαθαρίσουν τό ἔδαφος πού ἔχει κιόλας στήν οὐσία κατακτηθῇ.

Δέν μπορεῖ νά πῇ κανεῖς ὅτι μέ τή σατανικότητά του ὁ πόλεμος αὐτός δέν ξεκινάει ἀπό μία βάσι σωστή. Βάσι του ἔχει τήν ἀναγνώρισι τῆς πραγματικότητας, πού λέγεται δύναμι τῆς ψυχῆς, καί τῆς ἀνάγκης νά τσακίσῃ πρῶτα αὐτή ή δύναμη, πρίν ἀρχίσῃ τό ἔργον τῆς ή ὕλης. Ἐκεῖνοι πού τόν ἐνυστηματοποίησαν τόν πόλεμο αὐτό, οἱ Γερμανοῖταλοι, εἶχαν τήν ἐξυπνάδα νά καταλάβουν πόσο οὐτοπιστική εἶναι ή ἀπαρχαιωμένη πιά ὕλιστική ἀντίληψη τῆς ζωῆς καί γι' αὐτό ἀκριβῶς θέλησαν νά δώσουν τέτοιο ψυχικό περιεχόμενο στό καταστρεπτικό τους ἔργο. Μόνο πού ἔκαναν ἓνα μικρό λάθος στούς ὑπολογισμούς τους. Δέν κατάλαβαν ὅτι ψυχές δέν καταβάλλονται καί δέν γονατίζουν, παρὰ μόνο ὅπου ὑπάρχει τό σαράκι τοῦ ψυχικοῦ ἐκφυλισμοῦ, ή ψυχική ἀβιταμίνωση πού ἔρχεται ὅταν λείψῃ ή Πίστις. Αὐτές οἱ ἀπάτες καί οἱ ραδιουργίες, συνηθισμένα ὄπλα τοῦ πολέμου τῶν νεύρων, καί ὅταν καμμιά φορὰ μέ τήν πονηράδα τους σκοτίσουν τό μυαλό, ὅμως δέν ἔχουν ἀποτέλεσμα ἐπάνω στήν ψυχή καί στό τέλος καταλήγουν στό ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἄν πῆτε γιά τή φοβέρα,

αυτή όπου συναντήσει ζωντανή ψυχή, την δυναμώνει αντί να την λυγίση. Όλα τα ύπουλα, καταχθόνια, έκφυλιστικά μέσα της αποσυνθέσεως, όπου συναντήσουν ζωντανή πραγματική ψυχή, όχι μόνο δεν την γονατίζουν, παρά ίσα-ίσα την δυναμώνουν, την θερμαίνουν, της δίνουν τη δύναμη που φέρνει ή ιερή αγανάκτηση, τό γαλβάνισμα του αγώνος υπέρ των όλων. Γι' αυτό μπορεί να λεχθῇ, καί εἶναι ἡ πείρα τούτου τοῦ πολέμου, πῶς ὁ πόλεμος τῶν νεύρων ἐπέτυχε ἐκεῖ μόνο, ὅπου δὲν ἐχρειαζόταν καί τόσο. Ἐκεῖ ὅπου τό σαράκι τοῦ τομαρισμοῦ, τοῦ ὕλισμοῦ, τῆς ἐθελοδουλείας, εἶχαν κιόλας ἐπιτελέσει τό θανατηφόρο ἔργο τους. Ὅπου ὅμως, ἀντίθετα, βρῆκε ζωντανές ψυχές, ἐκεῖ ὁ πόλεμος τῶν νεύρων ἐπέτυχε βέβαια ἀποτέλεσμα, ἀλλά... ἀκριβῶς τό ἀντίθετο ἀπό ἐκεῖνο πού περίμεναν ὅσοι τόν ἐξαπέλυσαν.

Αὐτό ἔγινε μέ τόν πόλεμο τῶν νεύρων πού εἶχαν κάνει ἐναντίον μας. Θυμᾶστε, ἓνα χρόνο πρὶν ἀπό τήν Ἰταλική ἐπίθεση, αὐτή τήν ὕπουλη ψυχική ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τί ὠραία ὠργανωμένη, ἀλήθεια! Χωρίς νά μᾶς ποῦν καθαρά ὅτι θά μᾶς κυπήσουν, πότε ὁ ἀξέχαστος ἐκεῖνος Τσιάνο ἐφοβέριζε, πότε τό Στέφανι χαλοῦσε τόν κόσμο γιά τόν περιφημο Χότζα, πότε ἐτορπιλλίζαν τήν «Ἑλλη», πότε τά ἀεροπλάνα τοῦς ἐκτυποῦσαν ἐμπορικά μας καρὰβια. Τό ἀποτέλεσμα πού ἐπερίμεναν ἦταν νά ἐκνευρισθοῦμε ἀπό τήν ἀγωνία καί τήν ἀμφιβολία, νά τά χάσουμε, νά διασπαστοῦμε καί ἔτσι νά εἶναι ἀνεμπόδιστος ὁ στρατιωτικός

τους περίπατος μέσα στήν Ἑλλάδα. Δέν ἦταν κουτό τό σχέδιο. Μόνο πῶς δὲν ἐπερνοῦσε γιά τόν Ἑλληνικό λαό. Γιατί ἐδῶ παρουσιάσθηκε τό θαῦμα ἐκεῖνο τῆς ψυχικῆς ὑγείας πού ἐγέμισε ἀπό κατάπληξη καί ἐμᾶς τοῦς ἰδίους τοῦς Ἕλληνας. Τί μεγαλεῖο εἶχε ἐκείνη ἡ παλλαϊκή ἀπάντηση στόν ἀνέρο τορπιλλισμό τῆς «Ἑλλης»! Τί ψυχική ἀνάταση ἦταν ἐκείνη, ὅταν ἔγινε καί ἡ στρατιωτική ἐπίθεση. Τί θαῦμα ψυχικῆς ἀνωτερότητας ἦταν τό Ἀλβανικό Ἔπος! Ἐνα θαῦμα ἀνεξήγητο, θαῦμα καταπλητικό ἦταν ἡ ἀπάντηση τοῦ ἔθνους εἰς τόν πόλεμο τῶν νεύρων. Ποῦ ὀφείλεται τό θαῦμα αὐτό; Ὅχι βέβαια στήν ὕλική μας ὑπεροπλία, θά ἦτανε εἰρωνεῖα νά τό ποῦμε. Ὁφείλετο στήν ψυχική μας ὑπεροπλία. Καί ποιός ἦτανε ὁ ψυχικός μας ὀπλισμός; Μά δὲν χρειάζονται πολλές ἐρευνες, λίγο ξεσκόنيσμα τῆς μνήμης μᾶς χρειάζεται, γιά νά θυμηθοῦμε τήν ψυχική πραγματικότητα τοῦ ἔθνους, ὅπως τήν συνήνησε ἡ ἐπιδρομή. Ὅσοι δὲν ἐπολέμησαν οἱ ἴδιοι στό μέτωπο, εἶχαν τοῦς δικούς των καί ξέρουν ποιὰ ἦταν, τί εἶχε μέσα της ἡ ψυχή πού πολεμοῦσε. Ἡ Χριστιανική Πίστις ἀξιοποίησε μέσα μας τήν πεποίθηση στό δίκαιο τοῦ ἀγώνα μας, τήν ἐμορφοποίησε, τῆς ἔδωσε διάρκεια καί ἀντοχή, τῆς ἔδωσε ἀκόμη ἀνωτερότητα καί ἐξευγενισμό, ὥστε ὁ καθένας μας νά πάρῃ τή θέση του μέσα στό σύνολο τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους, ἔστω καί ἂν αὐτή ἡ θέση ἦταν ἡ θέση τοῦ μαρτυρίου. Μ' αὐτόν τόν τρόπο, ἡ Χριστιανική Πίστις ἐγαλβάνισε κυριολεκτικά τό ἔθνος, τό ἔκανε νά βρῇ,

νά κινητοποιήση τόν ανώτερο εαυτό του καί νά θαυματουργήση.

Ύστερα από τή νίκη, νέα πάλι προσπάθεια. Εἶναι ὁ αἰώνιος νόμος τῆς ζωῆς. Καί ἡ καθημερινή ζωή καί ἡ εἰρηνική ζωή ἔχει κι αὐτή τά προβλήματα τῆς καί τόν ψυχικό της πόλεμο. Κάθε ἄτομο τόν ἀντιμετωπίζει στήν προσπάθεια πού ἀποτελεῖ τό περιεχόμενο τῆς ζωῆς του. Καί ἔχομε χρέος ὅλοι μας νά νικήσουμε καί στόν ψυχικόν αὐτόν πόλεμο. Τά ἄμεσα μεταπολεμικά προβλήματα κάνουν δύσκολο τόν ἀγώνα. Μά ἡ νίκη μας, τῆς ψυχῆς νίκη, θά εἶναι καί τώρα

ὁδηγός μας. Ἡ ἐλληνική ψυχή, στηριγμένη ἐπάνω στήν ἴδια Χριστιανική Πίστι πού τήν δυναμώνει ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τόν Λυτρωτή, θά παίρνη ἀπό τήν Πίστι αὐτή ἔμπνευση, ἀνάταση, καθοδήγηση. Θά παίρνη τόν ὀπλισμό πού χρειάζεται στόν εἰρηνικό αὐτόν ἀγώνα γιά νά μεταβάλῃ ἀκριβῶς τίς δυσκολίες σέ δυνάμεις δημιουργίας.

Τῆς δημιουργίας, πού θά ὁδηγήσῃ στό θαῦμα τῆς εἰρηνικῆς νίκης, ἀντάξιο πρὸς τό θαῦμα τοῦ πολεμικοῦ μας θριάμβου.

Α.

ΒΡΟΝΤΟΥΝ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ ΟΙ ΚΟΡΦΕΣ

Στήν 28η Ὀκτωβρίου 1940

Βροντοῦν τῆς Πίνδου οἱ κορφές
κι ἀντιλαλοῦν τά καταράχια,
πλαγιές βογγοῦν, σπηλιές καί βράχια
κι ὥς τ' ἄστρα φτάνουν οἱ φωτιές.

Καί τῶν Ἑλλήνων τά παιδιά
σάν ἀετοί χυμοῦν στή μάχη.
Κάθε κορφή κι ἀετοράχη
φωτίζει τώρα ἡ λευτεριά.

Μά μέ χαλύβδινη καρδιά
καί τό χαμόγελο στό στόμα,
κρατοῦνε τ' ἅγιο τοῦτο χῶμα
μιὰ φοῦχτ' ἀμούστακα παιδιά.

Στρατοί βαρβάρων δέν πατοῦν
φουσάτ' ἄν εἶν' κι ἄν εἶναι πλήθῃ,
τά γρανιτένια μας τά στήθῃ
στέκουν φραγμοί καί τούς κρατοῦν.

ΣΤ. ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

Ὁ κατά θάλασσα ἀγώνας

Κατά τήν διάρκεια τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα, παρατηρεῖται μιὰ ἀσυνήθης δραστηριότητα στόν χώρο τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἐν ὧσι τῆς ἐπικειμένης καταρρεύσεως τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, κυριάρχου μέχρι τότε σημαντικῆς ἐκτάσεως ἐδαφῶν αὐτῆς καί ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐλευθέρων βαλκανικῶν κρατιδίων γιά τήν πρόσκτηση αὐτῶν, δεδομένης καί τῆς ποικιλομορφῆς ἐθνικῆς πληθυσμιακῆς συνθέσεως τῶν κατοίκων αὐτῆς. Εἰς τόν ἀνταγωνισμόν αὐτόν προστίθεται καί ἡ ἐπεκτατική διάθεση τῆς ἰσχυρῆς τότε αὐτοκρατορίας τῶν Ἀψβούργων (Αὐстроουγγαρία) γιά διέξοδο στό Αἰγαῖο καί συγκεκριμένα γιά τήν ἀπόκτηση κυριαρχικῶν δικαιωμάτων στόν λιμένα τῆς Θεσσαλονίκης. Ἱστορικά γεγονότα τά ὅποια λαμβάνουν χώρα τήν περίοδον αὐτήν, ἀπό τήν ἐξέλιξη τῶν ὁποίων θά διαμορφωθεῖ στό τέλος τῆς δεύτερης δεκαετίας τοῦ παρελθόντος αἰῶνα ἡ ὑφισταμένη καί σήμερα κατάσταση στόν χώρον αὐτόν εἶναι:

α) Ὁ ἐλληνοβουλγαρικός ἀνταγωνισμός γιά τήν κυριαρχία ἐπὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν τῆς Μακεδονίας, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστόν ἐπῆρε τήν μορφήν ἐνόπλου ἀγώνα στά χρόνια 1904-1908.

β) Τό κίνημα τῶν Νεοτούρκων, ἀξιωματικῶν τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ,

ὁπότε τό ἔτος 1908 μέ ἔδρα τήν Θεσσαλονίκη ἀπήτησαν τήν κατάλυση τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ Σουλτάνου καί τήν ἐπιβολή φιλελευθέρου καθεστώτος στήν ἐκτεταμένη ὀθωμανική αὐτοκρατορία, γεγονός τό ὁποῖον ἀναπτέρωσε τίς ἐλπίδες —γιά νά διαψευσθοῦν σύντομα— τῶν ὑποδούλων λαῶν γιά ἰσοπολιτεία καί λαϊκές ἐλευθερίες καί

γ) Τήν διείσδυση τῆς Αὐстроουγγαρίας στόν βαλκανικόν χώρον μετά τήν εἰρηνική παραχώρηση ὑπό τῶν Νεοτούρκων εἰς αὐτήν τῶν ἐπαρχιῶν Βοσνίας καί Ἑρζεγοβίνης τό ἔτος 1904. Ἐπίσης τήν πρώτην δεκαετίαν τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα σημειώνονται πολιτικές ἐξελίξεις στά ἐσωτερικά πράγματα στήν Ἑλλάδα μέ τό στρατιωτικόν κίνημα στό Γουδή (ἔτος 1909) καί τήν ἀνανέωση τῆς πολιτικῆς ζωῆς σέ αὐτήν καί τέλος μέ τήν μυστική συμφωνία (ἔτος 1911), Σέρβων, Βουλγάρων καί Μαυροβουνίων γιά προσεχῇ διανομή μεταξύ των τῶν ἀπελευθεροθησομένων ἐδαφῶν τῆς Μακεδονίας, παρὰ τό γεγονός ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν κατοίκων αὐτῆς ἦσαν Ἕλληνες. Ἡ Ἑλλάδα στήν διάρκεια τῶν διαβουλεύσεων αὐτῶν εὐρίσκεται στό περιθώριον, ὁπότε πληροφορομένη αὐτές, μετά σχετικές διαπραγματεύσεις ἐντάσσεται καί αὐτή στήν βαλκανική συμμαχία, μέ τόν ὑστερόβουλο ὑπολογισμό τῶν συμμάχων τους, ὅτι ὁ ἐλληνικός στρατός εἶναι

άνισχυρος για να αποτελεί σοβαρόν ανταγωνιστή στις δικές τους έδαφικές βλέψεις στην μελλοντική διανομή μεταξὺ τῶν συμμάχων τῶν ἀποκτηθησομένων ἐδαφῶν.

Ἐκεῖ ὅπου ἡ Ἑλλάδα τοὺς εἶναι χρήσιμη εἶναι στόν κατά θάλασσα ἀγώνα, μέ τήν ναυτική δύναμη τήν ὁποῖαν διαθέτει κυρίως στό Αἰγαῖον, ὁπότε θά δυσχεραίνει τήν μεταφορά διὰ θαλάσσης μεγάλου ἀριθμοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ ἀπό τίς βάσεις του στήν Μικράν Ἀσία, πρὸς ἐνίσχυση τῶν ἀμυνομένων τουρκικῶν δυνάμεων στό μακεδονικό μέτωπο.

Στίς 4 Ὀκτωβρίου 1912 κηρύσσεται ὁ πρῶτος βαλκανικός πόλεμος μέ ἀντιπάλους «ἀφ' ἑνός τοὺς συμμάχους Ἑλλάδα, Σερβία, Βουλγαρία, Μαυροβούνιον καί ἀφ' ἑτέρου τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία.

Οἱ βαλκανικοὶ πόλεμοι εἶναι ἴσως οἱ ἐνδοξότεροι πόλεμοι τοὺς ὁποίους ἔχει διεξαγάγει τό ἐλληνικόν κράτος ἀπό τήν ἐποχή τῆς ἰδρύσεώς του μετά τήν ἐθνεγερσία τό 1821 καί κατά τοὺς ὁποίους ὁ ρόλος τοῦ ναυτικοῦ ὑπῆρξε ἀξιοσημείωτος.

Οἱ γεωπολιτικές συνθήκες πού ὠδήγησαν τίς σλαυογενεῖς χριστιανικές χώρες τῆς βαλκανικῆς χερσονήσου νά συμπήξουν τήν συμμαχία αὐτήν ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἔχουν ἐν πολλοῖς ἀναπτυχθεῖ καί εἶναι ἐν γένει γνωστές. Ὁ μόνος στρατηγικός παράγοντας, ὁ ὁποῖος ἔλειπε ἀπό τοὺς συμμάχους καί γιά τόν ὁποῖον ἔγινε δεκτή ἡ Ἑλλάδα στήν συμμαχία ἦταν τό Ναυτικό, τό ὁποῖον διέθετε αὐτή. Ἦταν ἡ μόνη χώρα ἀπό τήν συμμαχική δύναμη, ἡ ὁποία ἠδύνατο νά ἀποκόψει τίς ὀθωμανικές

στρατηγικές ἐφεδρεῖες καί νά τίς ἀκινητοποιήσει στά λιμάνια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐάν οἱ περίπου 250.000 ὀθωμανοὶ ἐφεδρὸι ἐγίνετο κατορθωτό νά διεκπεραιωθοῦν στήν Μακεδονία καί νά ἀντιπαραταχθοῦν στά μέτωπα τῶν μαχῶν, εἶναι πολύ πιθανόν, ὅτι θά ἦταν διαφορετική ἡ ἐξέλιξη τοῦ πολέμου. Θά πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τά ὑποτυπώδη ἕως καί ἀνύπαρκτα ὀδικά καί σιδηροδρομικά δίκτυα τῆς τότε ἐποχῆς, δέν ἐπέτρεπαν τήν ἑγκαιρη μετακίνηση μεγάλων ἀριθμητικᾶ στρατιωτικῶν μονάδων καί ἀντιστοίχων πολεμικῶν ἐφοδίων διὰ ξηρᾶς. Ἔτσι λοιπόν τά σλαβικά κράτη τῆς βαλκανικῆς ὑποχρεώθησαν νά κάνουν τήν Ἑλλάδα δεκτή στήν συμμαχία τους, παρὰ τίς ἀντικρουόμενες ἐπιδιώξεις, τίς ὁποῖες εἶχε ἡ κάθε μία χώρα γιά τά ἐδάφη, τά ὁποῖα θά ἀπελευθερώνονταν ἀπό τόν ὀθωμανικόν ζυγόν.

* * *

Ἐνα μῆνα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν βαλκανικῶν πολέμων συνεκλήθη πολεμικό συμβούλιον ὑπὸ τήν προεδρίαν τοῦ πρωθυπουργοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου προκειμένου νά ἐξετασθεῖ ἡ πολεμική ἐτοιμότητα τῆς χώρας καί οἱ ὑφιστάμενες δυνατότητες τοῦ στρατοῦ καί τοῦ ναυτικοῦ. Ἀπό τά συγκριτικά στοιχεῖα τά ὁποῖα ἐξετέθησαν σχετικά μέ τήν δύναμη τοῦ ἐλληνικοῦ καί τοῦ τουρκικοῦ στόλου προέκυψε ὅτι ὁ ἐχθρὸς ὑπερτεροῦσε σημαντικά, πρᾶγμα τό ὁποῖο ἐδημιούργησε δυσφορία τῶν συμμετεχόντων στό συμβούλιο αὐτό. Ὅταν ἐκλήθη ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Στόλου ὁ Παῦλος Κουντουριώτης νά σχολιάσει τά λεχθέντα καί τά συμπεράσματα τῆς ὅλης συζητήσεως ἐξέφρασε τήν πεποίθησή του ὅτι ὁ ἐλ-

ληνικός στόλος θά ἔβγαине νικητῆς σέ ἀπ' εὐθείας ἀντιπαράθεση μέ τόν τουρκικόν, διότι τά πληρώματα τῶν πολεμικῶν μας πλοίων θά ἡγωνίζοντο μέ αὐταπάρνηση καί ὑψηλό ἠθικό.

Ὁ ἑλληνικός στόλος ἀποπλέοντας ἀπό τό Φάληρο στίς 5 Ὀκτωβρίου 1912 ἔπαιρνε μαζί του τό βαρὺ φορτίον τῶν ἐλπίδων τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Αὐτό ἐπέβαλε νά ἐξασφαλίσει τήν ἀπόλυτη θαλάσσια κυριαρχία στό Αἰγαῖο καί στό Ἰόνιον πέλαγος, γεγονός τό ὁποῖο θά ἐσήμαινε τήν πλήρη ἀπαγόρευση τῶν θαλασσίων δυνατοτήτων γιά τίς ὀθωμανικές μεταφορές καί τήν ἀπρόσκοπτη ἐκτέλεση τῶν φιλικῶν μεταφορῶν μονάδων στρατοῦ καί ἐφοδίων πού ἀπαιτοῦσε ἡ ἐξέλιξη τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν τεσσάρων συμμάχων στρατῶν. Ἡ συμβολή τοῦ ναυτικοῦ ἦταν ἡ ἐνίσχυση καί ἡ ἀνακούφιση τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς, ὁ ὁποῖος εἶχε τό κύριον βάρος τοῦ πολέμου στά μέτωπα τῆς Μακεδονίας καί τῆς Ἡπείρου.

Ἡ ἔνταξη καί συμμετοχή τοῦ νεοτεύκτου θωρακισμένου καταδρομικοῦ «Γ. Ἀβέρωφ» στήν δύναμη τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἠῤῥixανε τήν αὐτοπεποίθηση γιά τήν ὑπεροχή καί τήν ἐπικράτηση τοῦ ἐλληνικοῦ ναυτικοῦ στόν πόλεμο αὐτόν, πρᾶγμα πού ἐπιβεβαιώθηκε μέ τίς δύο νικηφόρες ναυμαχίες τῆς Ἑλλης καί τῆς Λήμνου. Ὁ ἑλληνικός στόλος ἀποτελεῖτο τότε ἀπό τά παλαιά θωρηκτά «Υδρα», «Σπέτσαι» καί «Ψαρά», τό θωρακισμένο καταδρομικό «Γ. Ἀβέρωφ», ὀκτώ ἀντιτορπιλικά καί ἄλλα μικρότερα πολεμικά καί βοηθητικά σκάφη καθῶς καί ἀπό ἓνα ὑποβρύχιον «Δελφίνι», τό ὁποῖο στίς 9 Δεκεμβρίου 1912 ἐξετέλεσε τήν πρώτη

παγκοσμίως βολή τορπίλλης σέ πολεμική ἐπιχείρηση, εὐρισκόμενο ἐν καταδύσει, ἐναντίον τοῦ τουρκικοῦ πολεμικοῦ Μετζητιέ.

Ναυτικές ἐπιχειρήσεις, ἐκεῖνες πού συνέτειναν περισσότερο στή ναυτική κυριαρχία στό Αἰγαῖον καί ἐβοήθησαν τίς ἐπιχειρήσεις τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς εἶναι γνωστές: οἱ συγκρούσεις τῶν δύο στόλων στίς 3 Δεκεμβρίου 1912 στό ἀκρωτήριο τῆς Ἑλλης καί στίς 5 Ἰανουαρίου 1913 νοτιοδυτικά τῆς Λήμνου ἀντιστοίχως. Καί στό Ἰόνιον πέλαγος διεξήχθησαν ἐπιχειρήσεις ἀποκλεισμοῦ τῶν παραλίων τῆς Ἡπείρου καί ἐμπόδιση ἰταλικῶν καί αὐστροουγγρικῶν ἐμπορικῶν πλοίων, τά ὁποῖα εἶχαν προορισμό τόν ἀνεφοδιασμό τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπεράσπιζε τά Ἰωάννινα.

Στό ἐνεργητικό τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ στά χρόνια τῶν βαλκανικῶν πολέμων εἶναι καί οἱ ἐπιχειρήσεις ἀπελευθερώσεως ὅλων τῶν νήσων τοῦ βορείου καί τοῦ ἀνατολικοῦ Αἰγαίου ἀπό ναυτικά ἀποβατικά ἀγῆματα καί στίς περιπτώσεις τῆς Λέσβου καί τῆς Χίου σέ συνδυασμό μέ στρατιωτικές δυνάμεις ξηρᾶς.

Ἀξίζει ἰδιαίτερης μνείας τό γεγονός τοῦ ἀγῶνα δρόμου μεταξύ βουλγαρικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καί τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου γιά τήν κατάληψη τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀθω, τοῦ Ἀγίου Ὀρους. Ἡ ἐπιχείρηση αὐτή, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα τήν 1η Νοεμβρίου 1912 μέ τήν συμμετοχή ἐλληνικῶν πολεμικῶν πλοίων μέ ἐπικεφαλῆς τό «Γ. Ἀβέρωφ» διέσωσε τό Ἅγιον Ὄρος ἀπό πολλές περιπέτειες, οἱ ὁποῖες ἐνδεχομένως θά ἐδημιουργοῦντο ἐάν

προλάβαιναν τά σπεύδοντα βουλγαρικά στρατεύματα νά καταλάβουν.

* * *

Ἀρχιτέκτονας τῶν νικῶν τοῦ πολέμου ναυτικοῦ στήν διάρκεια τῶν βαλκανικῶν πολέμων ὑπῆρξε ὁ ναύαρχος Παῦλος Κουντουριώτης. Γόνος ἱστορικῆς οἰκογένειας τῆς Ὑδρας, ἡ ὁποία διαθέτει ἐπαρκεῖς περγαμηνές στόν ἀγῶνα τῆς Ἑθνεγερσίας, ὁ Π.Κ. ἦταν ἕνας ἀνθρωπος λιτός, ἀπλός καί ἀπέριττος, σχεδόν ἀσκητικός, ἐδειχνε βαθειά ἀποστροφή πρὸς τίς ἐπιδείξεις καί τίς κοσμικές συγκεντρώσεις. Διατηροῦσε ἀκλόνητη πίστη στόν Θεόν καί ἐπίστευε, πῶς κάθε ἐνέργεια πρέπει πάντοτε νά ξεκινᾷ ἀπό τήν ἐπίκληση τῆς θείας πρόνοιас.

Σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Παῦλον Κουντουριώτη ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος τοῦ γράφει: «Ναύαρχε, κάνε τόν Σταυρό Σου στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Σέ ἐξορκίζω πρὸς τοῦτο. Ἄλλη ὁδός σωτηρίας γιά τήν Ἑλλάδα δέν μένει».

Χαρακτηριστική εἶναι πάλι ἡ πρώτη παράγραφος τῆς διαθήκης τοῦ Π.Κ. γράφει: «Ἐξῆσα πιστός εἰς τήν Χριστιανικήν θρησκείαν καί εἰς τήν Ἀνατολικήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἠγάπησα δι' ὅλης τῆς ψυχῆς μου τήν πατρίδα μου κατὰ τό μέτρον τῶν δυνάμεών μου καί μέ τήν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐξετέλεσα τό καθήκον μου. Ἀτενίζω ἤρεμος τήν κρίσιν τῆς Ἰστορίας». Κατά τήν ταραχώδη περίοδον τοῦ μεσοπολέμου καί μετά τήν μικρασιατική καταστροφή ὁ Παῦλος Κουντουριώτης διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Τόν Μάιον τοῦ 1929 ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τόν ἐξελέξε τακτικόν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας. Σέ πολύ μικρό χρονικό διάστημα ἔχουμε

ἕνα νέον δεῖγμα τῆς ἠθικῆς του εὐαισθησίας. Μόλις ἀντιλαμβάνεται τά πρῶτα συμπτώματα προσβολῆς τοῦ ἀπό τήν ἀσθένειαν τοῦ Πάρκινσον παραιτεῖται τοῦ ἀξιώματός του στίς 10 Δεκεμβρίου 1929, ἐπτά μόνον μῆνες ἀπό τήν ἐκλογή του σέ αὐτό καί στέλνει ἐπιστολή στόν τότε πρωθυπουργόν Ἑλ. Βενιζέλου ὅπου ἀναφέρει:

«Παραίτοῦμαι γιατί αὐτό μοῦ ἐπιβάλλει τό ἐθνικόν συμφέρον. Τά χέρια μου ἄρχισαν νά τρέμουν. Ὅταν θά ἤρχοντο οἱ ξένοι πρεσβευτές θά τό ἀντιλαμβάνοντο. Οἱ σκέψεις καί οἱ κρίσεις των θά ἦσαν δυσμενεῖς γιά τήν πατρίδα».

Ἀποσύρεται πλέον ὀριστικά ἀπό τά κοινά περιοριζόμενος στήν ἀπλή ζωή, μεταξύ τοῦ σπιτιοῦ του στό Παλαιό Φάληρον καί τῆς ἀγαπημένης του Ὑδρας.

Στίς 22 Αὐγούστου 1935 ἔδυσε ἡρεμα καί ἡσυχᾷ καί κατὰ τήν ἐπιθυμία του ἡ σορός του μεταφέρθηκε στήν Ὑδρα, στόν πέτρινο τάφον τόν ὁποῖον ὁ ἴδιος εἶχε ἐτοιμάσει κάτω ἀπό τό ἀρχοντικό του στήν Ὑδρα ἀγναντεύοντας τό πέλαγος, πού τόσο ἀγάπησε καί στό ὁποῖον ἐμεγαλουργῆσε.

Μπροστά στόν ἀνοιχτό τάφον του τόν μεγάλο Ναύαρχον ἀποχαιρέτησε ὁ τότε Ἀρχηγός τοῦ Στόλου ναύαρχος Σακελλαρίου. Οἱ τελευταῖες λέξεις τοῦ ἐπικηδεῖου λόγου του ἦσαν: «Ἀπέρχεσαι τοῦ κόσμου τούτου μέ τήν βιβλικήν εὐσέβειαν καί εὐλάβειαν τῶν πατέρων μας κατακτῆσας δικαίως τόν τίτλον τοῦ ἁγίου».

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κατά καιρούς και ιδίως με τις αλλαγές Κυβερνήσεων, βλέπαμε να παρουσιάζονται Νόμοι έκσυγχρονισμού της ανώτατης εκπαίδευσης. Όμως, κάθε φορά, χωρίς σοβαρό αποτέλεσμα. Αυτό, όσοι ζούσαν την ύφιστάμενη κατάσταση μέσα στα Πανεπιστήμια, τό διαπίστωναν και ο χρόνος αποδείκνυε ότι, οι προτεινόμενες αλλαγές ήταν αποσπασματικές και όχι καιριές. Μειονεκτούσαν στο ότι βασικές και κύριες στρεβλωτικές καταστάσεις δέν διορθώνονταν όπως π.χ. οι κομματικές συναλλαγές μεταξύ φοιτητών και υποψηφίων καθηγητών για την ανάδειξη, στίς εκλογές, πρυτάνεων ή Προέδρων Τμημάτων. Ακόμη ή διατήρηση του πανεπιστημιακού ασύλου, ένας θεσμός τόν οποϊον έκμεταλλεύτηκαν στο έπακρον όλοι οι έμφορούμενοι από αναρχικές αντίλήψεις φοιτητές, καλυπτόμενοι έτσι από τίς παράνομες και πολλές φορές κακουρηγματικές ενέργειές των. Η κομματοκρατία όμως, ήταν και είναι ακόμη, ή κυριώτερη αίτια υποβάθμισης τών Πανεπιστημίων μας. Τά πτυχία υποβαθμίστηκαν και τό γεγονός αυτό άντανακλά στο εύρύτερο κοινωνικό σύνολο και στή μέτρια επαγγελματική απόδοση τών έπιστημόνων. Έτσι, σύν τῷ χρόνῳ, έχει διαμορφωθεί μία μετρίων δυνατοτήτων πνευματική ήγεσία στόν τόπο μας και ένα πολιτισμικό

υποβαθμισμένο κοινωνικό περιβάλλον, μέ συνέπειες, τήν ήθική, κοινωνική και οικονομική κρίση, πού βιώνουμε τόν τελευταίο καιρό.

Μέσα σ' αυτή τήν πολύ δύσκολη οικονομική συγκυρία πού περνά ή χώρα μας, ή Έπουργός Παιδείας, κ. Άννα Διαμαντοπούλου, μέ τό ειδικό έπιτελείο της, έπεξεγάσθηκε ένα σχέδιο άνασυγκρότησης τής ανώτατης εκπαίδευσης μέ τολμηρές τομές σέ αίρια σημεία, πού για πρώτη φορά παρουσιάζονταν έδῶ σέ μās. Καταρτίσθηκε ένα σχέδιο Νόμου τό όποιο τέθηκε σέ διαβούλευση. Είναι γνωστό σέ όλους, ότι από τήν πανεπιστημιακή κοινότητα εκφράσθηκαν πολλές και σοβαρές άντιρρήσεις και ιδιαίτερα στό σκέλος του τρόπου διοικήσεως τών Πανεπιστημίων. Τό σχέδιο Νόμου προέβλεπε ότι κάθε Πανεπιστήμιο θά διοικείται από ένα 15μελές Συμβούλιο στό όποιο θά συμμετέχουν 8 μέλη έξωπανεπιστημιακοί, 6 μέλη πανεπιστημιακοί και ένας φοιτητής. Τό Συμβούλιο αυτό θά επέλεγε τόν Πρύτανη μετά από διεθνή προκήρυξη, χωρίς τή συμμετοχή τής πανεπιστημιακής κοινότητας. Όπως ήταν φυσικό, ή πρόταση αυτή του σχεδίου του νέου Νόμου, εκρίθη απαράδεκτη. Η κ. Έπουργός έκανε τροποποίηση τής διάταξης αυτής και συμφώνησε μέ τίς προτάσεις τών πανεπιστημιακών, έτσι

ώστε τό 15μελές Συμβούλιο Διοική-
σεως νά αποτελεῖται ἀπό 8 πανεπι-
στημιακούς, 6 ἐξωπανεπιστημιακούς
καί ἕναν φοιτητή. Ὡς πρὸς τήν ἐκλο-
γήν πρυτάνεως, μετὰ ἀπό δημόσια
προκύρηξη, θά προτείνονται ἀπό τό
Δ. Συμβούλιο τρία πρόσωπα, ἐκ τῶν
ὁποίων θά ἐπιλέγεται ἕνα, ἀπό τοὺς
πανεπιστημιακούς. Διαπιστώνουμε ἐ-
δῶ ὅτι, οἱ φοιτητικές παρατάξεις δέν
ἔχουν πλέον καμμία ἐπιρροή στήν ἐ-
κλογή πρυτάνεως καί ὀργάνων διοί-
κησης. Ἡ Ὑπουργός ἔκανε δεκτές καί
ἄλλες ἀλλαγές καί τό Νομοσχέδιο ψη-
φίσθηκε ἀπό τή Βουλή τῶν Ἑλλήνων
μέ μεγάλη πλειοψηφία, μειοψηφούν-
των μόνο τῶν κομμάτων τῆς ἀριστε-
ρῆς ἀντιπολίτευσης. Τό γεγονός αὐτό
χαιρετίσθηκε ἀπό ὅλο σχεδόν τό κοι-
νωνικό σύνολο καί τήν πνευματική
καί πολιτική ἡγεσία τοῦ τόπου. Αἰ-
σθήματα ἀνακουφίσεως ἐκφράσθηκαν
ἀπό ὅλες τίς πλευρές διότι μέ τόν
Νόμο αὐτόν καταργήθηκε τό ἄσυλο.
Πολύ σημαντικό γεγονός αὐτό. Μέχρι
τόρα, οἱ πολιτικοί μας, δέν τολμοῦ-
σαν νά προβοῦν στήν κατάργηση τοῦ
ἀσύλου. Ἐπὶ πλέον, τίθεται φραγμός
στήν ἐκπροσώπηση τῶν φοιτητῶν στά
ὄργανα διοικήσεως τῶν ΑΕΙ καί ἐπο-
μένως χάνουν τήν ἐπιρροή τους οἱ
κομματικές παρατάξεις τῶν φοιτητῶν.
Ἄλλο σημαντικό σημεῖο τοῦ νέου Νό-
μου εἶναι ὅτι τίθενται προϋποθέσεις
καί κανόνες στό χρόνο φοίτησης καί
θά ἀνήκουν πλέον στό παρελθόν τά
προνόμια τῶν «αἰώνιων φοιτητῶν».
Θά ἐξομαλυνθοῦν ἔτσι σιγά σιγά οἱ
δυσλειτουργίες τῶν Πανεπιστημίων
μας, μέ προσδοκώμενο ἀποτέλεσμα
τήν ἀνοδο τοῦ ἐπιπέδου παροχῆς ἐπι-

στημονικῆς γνώσης. Πρέπει νά μᾶς
προβληματίζει ὅλους τό γεγονός ὅτι,
συγκριτικά μέ τά Εὐρωπαϊκά Πανεπι-
στήμια, τά δικά μας βρίσκονται στή
χειρότερη θέση. Εἶναι μία διαπίστωση
πολύ θλιβερή. Μᾶς ἀξίζει μία καλύ-
τερη Παιδεία καί μία ἀναβαθμισμένη
πνευματικῶς κοινωνία.

Μέ τόν νέο Νόμο πλαίσιο ρυθμί-
ζονται καί πολλά ἄλλα θέματα τῶν
ΑΕΙ τῆς χώρας μας, ὅπως τό θέμα
τῆς ἀξιολόγησης τοῦ διδακτικοῦ προ-
σωπικοῦ καί τῶν ἀκαδημαϊκῶν μο-
νάδων τοῦ κάθε Ἰδρύματος, τό ὁποῖο
θά ἔχει ἄμεση σχέση μέ τήν παρεχό-
μενη χρηματοδότηση ἀπό τόν κρατικό
φορέα. Ὁ νέος Νόμος καί στό θέμα
τῶν καταλήψεων βάζει φραγμούς. Ἐ-
τσι στήν περίπτωση πού δέν πραγμα-
τοποιηθοῦν 13 ἐβδομάδες μαθημάτων,
χάνεται τό ἐξάμηνο.

Προβλέπει ἀκόμη ὁ νέος Νόμος, οἰ-
κονομικές διευκολύνσεις γιά τοὺς ἀ-
σθενέστερους οἰκονομικά φοιτητές καί
διάφορες ρυθμίσεις ὡς πρὸς τά προ-
γράμματα σπουδῶν κ.λπ.

Κρινόμενος στό σύνολό του, ὁ νέος
Νόμος πλαίσιο, θά ἀποτελέσει τήν ἀ-
φετηρία ἀναβάθμισης τῆς Ἀνώτατης
Παιδείας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδή ὅμως
κάνει τομές καί ἀλλαγές σέ καταστά-
σεις «καρχινωματικές» πού διαιώνι-
ζαν στρεβλώσεις πολλῶν ἐτῶν, οἱ ἀν-
τιδράσεις ἄρχισαν ἀπό τήν πρώτη
στιγμή ψηφίσεως τοῦ Νόμου ἀπό τή
Βουλή. Οἱ φοιτητικές συντεχνίες τῶν
κομμάτων ἀντέδρασαν μέ καταλήψεις
καί προπηλακισμούς καθηγητῶν οἱ ὁ-
ποῖοι συμφωνοῦν μέ τόν Νέο Νόμο.
Μᾶς ἐξένισε πρόσφατο ἄρθρο στήν
ἐφημερίδα «Ἡ Καθημερινή» τῆς

10.9.2011 στο όποιο αναφέρεται ότι: «Φοιτητικές παρατάξεις αλλά και πρυτάνεις, πού έχουν έκλεγεϊ μέ τό έως τώρα διεφθαρμένο καί ἄρρωστο σύστημα, ἀπειλοῦν ἀπερίφραστα ὁσους διδάσκοντες ἢ φοιτητές συμφωνοῦν μέ τίς ἀλλαγές στήν παιδεία». Βρισκόμαστε δηλαδή, στήν ἐποχή τοῦ παραλόγου. Κάθε λογικός ἄνθρωπος δέν εἶναι δυνατόν νά καταλάβει τί γίνεται στήν περίπτωση αὐτή. Αὐτές οἱ μεθοδεύσεις, θυμίζουν ἄλλες ἐποχές καί ἄλλα καθεστῶτα. Σέ μία δημοκρατική χώρα εἶναι ἀνεπίτρεπτα αὐτά. Ὡς ἐλπίζουμε ὅτι ἡ ὑγιής μερίδα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, θά ἀντιδράσει στήν περίπτωση αὐτή, γιά νά διασωθοῦν τά Ἀνώτατα Πνευματικά

Ἰδρύματα τῆς χώρας ἀπό τήν καταστροφή.

Ὡς ἐλπίζουμε ὅτι μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, θά ἐπικρατήσῃ ἡ λογική καί ἡ σύνεση, τόσο στά μέλη τῆς πανεπιστημιακῆς κοινότητας, ὅσο καί στή σπουδάζουσα νεολαία, ὥστε μέ ἀφετηρία τόν νέο Νόμο πλαίσιο, ἡ Ἀνώτατη Παιδεία τῆς χώρας μας νά μπεῖ στό δρόμο τῆς ἀνόδου καί τῆς δυναμικῆς προόδου, παρακάμπτοντας σκοπέλους καί ἀντιξοότητες, γιά νά φθάσῃ σ' ἓνα ἐπίπεδο ἀνταγωνιστικότητας, ἰσάξιο πρός ἐκεῖνο τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ

**Ὁμότιμος Καθηγητής Γεωπονικοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν**

ΩΡΑ ΠΟΝΟΥ

Σύννεφα μαῦρα ἐπλάκωσαν, καί καρτερᾷς νά βρέξῃ,
ὁ καταρράχτης τ' οὐρανοῦ στήν ξέρα γῇ νά τρέξῃ.
Βαθύς ὁ λόγος! ἅμα δῆς καί σβῆσαν ὅλοι οἱ φάροι
καί σκιάσῃ ὁ πόνος στήν ψυχή τ' ἄστρα καί τό φεγγάρι,
πιό πλούσια, ἄν κρατηθῇς πιστός, θα στείλῃ ὁ Θεός τή χάρη.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

1. Προοίμιο

Έχουν περάσει κάπου εβδομήντα χρόνια από τόν θρίαμβο τόν ελληνικό πάνω στά Βορειοηπειρωτικά βουνά, τά ποτισμένα μέ αίμα ελληνικό άπ' τά παλιά τά χρόνια. Χρόνια γεμάτα ιστορία, πού σημάδεψε τήν πορεία του Έθνους καί τής Εϋρώπης.

Τά χρόνια πού πέρασαν από τότε ήταν όλόγεμα από γεγονότα σημαδιακά, άλλοτε όλόφωτα καί άλλοτε άδεια από ουσία ζωής. Κι όμως, οί κληρονόμοι τών εποχών κι όσα έκείνες κάρπισαν, έχουν χρέος, νά τά παραδίδουν στους επόμενους καί μάλιστα άνασκαμμένα, καθώς τ' άρχαιο-λογικά ευρήματα.

Ό Κωστής Παλαμάς, από τό 1915, μάς παραγγέλλει στους «Βωμούς»: «Παιδί, τό περιβόλι μου πού θά κληρονομήσεις,/όπως τό βρεΐς κι όπως τό δεΐς νά μή τό παρατήσεις./ Σκάψε το άκόμα πιό βαθιά καί φράξε το πιό στέρεα/καί πούλησε τή χλόη του καί πλάτυνε τή γή του...».

Κοντολογίς, οί μελετητές τής ιστορίας έχουν χρέος νά βλέπουν σωστά τά γεγονότα, νά τά μελετοϋν καί νά βγάξουν σωστά συμπεράσματα καί νά διορθώνουν τά έσφαλμένα, έξορκίζοντας κάθε σκοπιμότητα ή ύβρι στην 'Ιστορία καί στην 'Αλήθεια, ως άλαζονεία καί προδοσία. Η ελληνική σκέψη, από τήν άρχαιότητα, έμαθε νά

μισεί τούς προδότες. «Τούς γάρ προδότας μισείν έμαθαν», μάς λέει ό Αίσχύλος στόν Προμηθέα Δεσμώτη.

2. Τά γεγονότα

Η άρνηση στίς πνευματικές άξίες καί ειδικότερα στίς Χριστιανικές, είχε φέρει, μέσα στ' άλλα, καί τίς πολεμικές συρράξεις. Οί άνθρωποι του σκότους είχαν βαλθει νά μακελέσουν τά έθνη καί τούς λαούς. Καί νά επιβάλλουν τήν καταδυνάστευσή τους. Δέν υπήρχε ήθικό άνάλωμα.

Κι ό 'Ηλιος τής Πατρίδος σκοτεί-νιασε!...

Ό ποιητής τής Ραψωδίας 1940-1946, ό Στέφανος Μπολέτσης, έγραψε: «Στήν πόλη του όνείρου,/σελήνη, άστρο/πιά δέ βγαίνει./Σέ δρόμους έρμους, σκοτεινές πλατεΐες,/άργά, βουβά διαβαίνουν πεθαμένοι./Σκιές παιδιών,/φαντάσματα νηπίων.../Στήν πόλη του όνείρου/πέφτουν οί ώρες,/σάν τά φύλλα/τά ξερά,/σέ πράσινα/σάπια/νερά» (σελ. 49).

Αυτή ήταν ή 'Αθήνα τότε. Τόν ήλιο της καί τήν κορώνα της, τά μαύριζε ή σημαία του μίσους, πού κυμάτιζε στην 'Ακρόπολη, κοντά στόν Παρθενώνα. 'Απαΐσια!...

3. Μιά έπιστολή, μαρτυρία εϋλαλη

Στό «Ελεϋθερο Βήμα» τής 16.11. 1940 έχει δημοσιευθει τούτ' ή έπιστολή, «Πρός τόν κ. Πρόεδρον τής

Κυβερνήσεως», μαρτυρία εϋλαλη για τή δράση τών «κινησιακῶν»:

«*Ἡ φωνή τῆς πατρίδος ἤχησε ζω-
ρῶς εἰς τήν κοινοβιακήν ἡμῶν ἀδελ-
φότητα. Προπέμψαμεν πρός κατάτα-
ξιν ὑπό τήν τετιμημένην ἑλληνικήν
σημαίαν τριάκοντα ἑξ μέλη τῆς ἀδελ-
φότητος, ἑξ ὧν ἑννέα κληρικοί ἱερο-
κήρυκες, καί ἤδη στρατιωτικοί ἱερεῖς,
καί δέκα ἔφεδροι ἀξιωματικοί...*».

Τήν ἐπιστολή ὑπογράφουν ὁ Πρόε-
δρος τῆς Ἀδελφότητος ἀρχιμ. Σερα-
φεῖμ Παπακώστας καί ὁ Γραμματεὺς
Δ. Παναγιωτόπουλος.

Ἐπαναδημοσιεύουμε τήν ἐπιστολή
για τοὺς νεότερους καί τοὺς θελημα-
τικά ἐπιλήσμονες. Νά μάθουν ὅλοι,
τί πρόσφερε στὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶ-
να, ἡ Ἀδελφότης Θεολόγων «ΖΩΗ».

Τό ξέρανε καί τό πιστεύανε οἱ ἄν-
θρωποι τῆς Ἀδελφότητος: «*Ὅποιος
πεθαίνει τώρα/περνᾷ στό φῶς:/ἀπ'
τό 'να φῶς στ' ἄλλο περνᾷ,/χρυσή
κλωστή τᾶ βλέφαρά του τᾶ σφαλνᾷ/
μιᾷ/ἡλιαχτίδα./.../Ὁραῖος εἶν' ὁ θά-
νατος,/ώραῖος!/'Ὅποιος θά πέσει τώ-
ρα,/τοῦ χρέους κρατώντας τήν ἀσπί-
δα,/περνᾷ στό φῶς...*» (Στ. Μπολέ-
τση, Ραψωδία, Μάρτης 1941, σελ.
29, 30).

Καί περάσανε στό φῶς! Στό σκοτά-
δι μέινανε ὅσοι ἐπαχύνθησαν στό νοῦ
καί στήν καρδιά μέ τό ζωικό λίπος
τῆς ἐμπάθειας. Για νά θυμίζουν τόν
λόγο τοῦ Ψαλμωδοῦ: «*ἄνθρωπος ἐν
τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρεσυμβλήθη
τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καί ὡμοι-
ώθη αὐτοῖς*» (Ψαλμός 48, στ. 13).

Λοιπόν, ἡ εϋλαλη μαρτυρία, ἡ ἐπι-
στολή τῆς Ἀδελφότητος, θά μένει ἀ-

διάψευστος μάρτυρας τοῦ Χρέους. Κι
ἄς λένε οἱ νεοσσοί στή σκέψη ὅτι ἡ
Ἀδελφότητα ἦταν παραεκκλησιαστική
καί τά τοιαῦτα. Τό βέβαιον εἶναι ὅτι
ἔδωσε αἷμα, φῶς, ζωή. Ἀπό τό φῶς
τῆς Τρισηλίου θεότητος!

4. Τῶν Ὁραίων Γιγάντων περπάτημα

Ὅλοι τοὺς περπατοῦσαν ὡς ὠραῖοι
Γίγαντες, μέ τό γαρούφαλο τοῦ χρέ-
ους στ' αὐτί. Ὁ Ὀδυσσεύς Ἐλύτης,
στό «Ἄσμα Ἡρωικό καί Πένθιμο γιά
τόν χαμένο Ἀνθυπολοχαγό τῆς Ἀλβα-
νίας», παινεύει μέ στίχους δωρικούς,
καμωμένους μέ λέξεις κεχριμαρένιες,
τήν περπατησιά τῶν Γενναίων:

«*Ἦταν γενναῖο παιδί/μέ τά θαμ-
πόχρυσά κουμπιά καί τό πιστόλι
του./Μέ τόν ἀέρα τοῦ ἄντρα στήν
περπατησιά./Μέ τό κράνος γυαλιστε-
ρό.../Μέ τοὺς στρατιῶτες του ξερβά-
δεξιά/καί τήν ἐκδίκηση τῆς ἀδικίας
μπροστά του/.../Μέ τό αἷμα πάνω
ἀπό τά φρύδια./Τά βουνά τῆς Ἀλβα-
νίας βρουτήξανε./.../Δέν ἔκλαψαν./
Γιατί νά κλάψουν;/Ἦταν γενναῖο
παιδί!*».

Ἡ πίστη στό δίκαιο τοῦ ἀγῶνα
φλόγιζε τά στήθη τῶν Γενναίων.
«*Φλόγες/στά νέφη καί στά κύματα.//
Κι ἀπό τό Γράμμο,/τό Ἰβάν,/τήν
Πίνδο/φτάνουν χαρμόσινα μηνύμα-
τα.../ /.../Θριαμβικές/ιαχές παίρ-
νουν οἱ ἀνέμοι,/σέ πλάτη καί σέ μά-
κρη τίς σκορπᾶνε.//.../Χαρά καί
λευτεριά,/τῆς Γῆς ἀδέρφια*» (Ραψω-
δία, σελ. 20-21).

Ἀψηφοῦν οἱ γενναῖοι τό χιόνι καί
τή λάσπη. Μιά μαρτυρία τοῦ τότε
μᾶς λέει: «Ὁ χειμῶνας κεῖ πάνω στ'
ἀλβανικά βουνά ἦταν πολύ ψυχρὸς

καί κρύος. Χιονίζε σχεδόν κάθε μέρα. Είχαμε από μία κουβέρτα και μισό αντίσκηνο, δηλαδή 2 στρατιώτες δημιουργούσαμε ένα μικρό αντίσκηνο. Πηγαίνοντας σ' ένα χωριό, πού λεγόταν Καδέσκια, για να ξεκουραστούμε, συναντήσαμε τρομερή λάσπη. Σέ κάθε βήμα μας βουλιάζαμε όλοένα έμεϊς και τά μουλάρια...».

Τούτος ό πόλεμος μέ τή λάσπη ήταν φοβερός. Όμως, οί Γενναίοι τόν άψηφοῦσαν. Κι όλο τραβοῦσαν μπροστά, όλο μπροστά. Κι οί Ίταλοί όλο κι αλλάζανε στρατηγούς. Τρεῖς άρχιστρατήγους αλλάζανε μέσα σέ λίγους μήνες. Καί ή αλλαγή έπισφραγίστηκε μέ τήν παραίτηση τοῦ άρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Έπιτελείου, τοῦ Μπαντόλιο. 'Από τήν έφημερίδα «Έλεύθερο Βήμα» τῆς 14.1.1941, δηλαδή μόλις τρεῖς μήνες άπ' τό μεγάλο ΟΧΙ, οί Έλληνες αΐχμαλωτίσανε Ίταλούς άξιωματικούς. Μέ τή νίκη τῶν Έλλήνων στήν Κλεισούρα έρχεται καί ή παραίτηση τοῦ στρατηγοῦ Σοντοῦ. «Ό Σοντοῦ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς υπεστήριξε ότι «ή Κλεισούρα θά σημάνει τήν συντριβήν τῆς έλληνικῆς επίθεσεως». Μάλιστα, τήν πεποίθησή του αὐτή, τήν μετέδωσε στή Ρώμη. 'Ωστόσο, για τούς Έλληνες, «μέ τά πλήγματα πού εδέχθη ό αντίπαλος, οὐδεμία μεταβολή προσώπου εἶναι ικανή να βελτιώση τήν θέση του» («Έλεύθερο Βήμα», 14.1.1941).

Η έφημερίδα «Η Νίκη», για «τό θαῦμα τῆς Κλεισούρας», έγραφε ότι «τό μεγάλο μυστικό τῶν πολεμιστῶν μας ήταν ότι ξεπερνοῦσαν ακόμα κι αὐτές τίς διαταγές». Ναί, ήταν γεν-

ναῖα παιδιά όλοι οί φαντάροι μας! Κι όλοι οί άξιωματικοί τους!...

5. Τό μεγάλο μυστικό

Τό μεγάλο μυστικό στή διάρκεια τοῦ πολέμου, ήταν ή Μεγαλόχαρη, πού προμαχοῦσε. 'Ο 'Αγγελος Σικελιανός, σέ ένα ποίημά του, γράφει ταῦτα: «Παρθένα μάνα, τό πικρό ποτήρι/ὡς τή στερνή τό 'πιαμε στάλα· δρόμε/έκεῖ, πού τά ἴδια σπλάχνα σου ξεσκίζουν./'Ανοιξ' τό δρόμο, άκοίμητοι να πάμε/όπου τουφέκι καί λιβανιστήρι./Οί άρματωμένοι τούς ναούς φροντίζουν!/Στό ναό σου, όλος να μπεῖ ό στρατός σου, κάμε!...».

Στήν έφημερίδα «Ό Τύπος» δημοσιεύεται στίς 21.11.1940, ήμέρα Τρίτη, ένα συγκινητικό γράμμα κάποιου φαντάρου, πού γράφει καί τοῦτα: «'Όλοι εἴμαστε αποφασισμένοι να σκοτωθοῦμε μέχρι ενός. Γι' αὐτό, άδερφέ μου, σοῦ γράφω ένα ὠραῖο ποίημα για τήν "Έλλη", τό ιστορικό καράβι μας. Θέλω να τό διαβάσεις μέ προσοχή για να τό καταλάβεις». Κι ό έπιστολογράφος συνεχίζει: «'Απλώνει τ' άγια χέρια της, σκεπάζει τά παιδιά της/γυρίζει να 'βρει τό φοινιά, γυρεύει να τόν πνίξει./Μές τά σκοτάδια τά παχειά, στόν "Αδη να τόν ρίξει./Κι έμεῖς ψηλά στηρίζουμε στόν Οὐρανό τό βλέμμα/κι ὁρκο μεγάλο κάνουμε να πάρουμε τό αἷμα...».

Τίς τελευταῖες μέρες τοῦ πολέμου έχουμε καί τούτη τή μαρτυρία, από έναν άνθυπασπιστή: Παρουσιάσθηκε ή Παναγία κι ό άνθυπασπιστής τήν πήρε γι' άλβανίδα κατάσκοπο. Σήκωσε τό όπλο του να πυροβολήσει. Σήκωσε

τήν παλάμη της, τόν σταμάτησε και τοῦ εἶπε: «Μή μέ χτυπᾷς. Ἐνα ἔχω νά σοῦ πῶ: τή Λαμπρή θά εἰσαστε σπίτια σας». Τότε, δόθηκε διαταγή νά χτιστεῖ ἐκκλησία στό μέρος ὅπου παρουσιάστηκε ἡ Παναγία. (Τό περιστατικό εἶν' ἀπό προφορική μαρτυρία τοῦ Γιάννη Τσαρούχη).

Σέ κείμενό του, ὁ Ἀνδρέας Καραντώνης ἐξομολογεῖται: «Στά πρόσωπα τά βασανισμένα τῶν μεσόκοπων γυναικῶν, πρόσωπα χαροκαμένης Παναγιᾶς (ἡ ἀραιώση δική μου), ἔβλεπα τή μητέρα μου».

Νά γιατί οἱ Ἕλληνες εὐλαβοῦνται τόσο πολύ τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου!... Παντοῦ παρακλήσεις καί γονυκλισίες, νά φέρει ὁ Θεός τή νίκη στήν Πατρίδα...

6. Χιόνι καί λάσπη

Ὁ Ἕλληνας φαντάρος, σ' ὅλα τ' ἄλλα, εἶχε νά πολεμήσει μέ τά χιόνια καί τή λάσπη. «Ὁ χειμῶνας ἐκεῖ πάνω σ' ἄλβανικά βουνά ἦταν πολύ ψυχρός καί κρύος». Τό χιόνι κάποτε γινόταν λάσπη. Κι ὅλο βούλιαζαν οἱ φαντάροι καί τά μουλάρια. «Σέ κάθε βῆμα μας βουλιάζαμε ὁλοένα ἐμεῖς καί τά μουλάρια. Χωνόμαστε μέχρι τήν κοιλιά γιά νά μή χάσουμε τά μουλάρια πού βούλιαζαν. Μέ ἀπεγνωσμένες προσπάθειες προσπαθοῦσαμε νά τά σώσουμε», μᾶς λέει μιά μαρτυρία ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

«Μετά ἀπό διάστημα 4 ἡμερῶν», συνεχίζει ἡ μαρτυρία, φτάσαμε στά στενά τῆς Κλεισούρας. Παράλληλα μέ τό δρόμο μας κυλοῦσε τά νερά του ὁ ποταμός Ἀῶος». Ἡ μάχη στά στενά τῆς Κλεισούρας συνεχίστηκε πεισμα-

τωμένη. Κάπου δύο ἡμέρες... Μετά ἐμεῖς ξεκινήσαμε γιά τήν Τρεμπεσίνα. Κάναμε τό σταυρό μας πού γλιτώσαμε ἀπό τόν πόλεμο τῆς λάσπης».

Ὁ ποιητής τῆς Ραψωδίας γράφει γιά τά χιόνια καί τή δύναμη τοῦ Ἑλλήνα: *Μιά φλόγα ἀδάμαστη νικάει τά χιόνια,/τούς ἀγέρες,/τίς βροχές/ γρκεμοσβαρνίζει κάστρα,/μηχανές, κανόνια.//Στῆς θρυλικῆς κορφῆς/τίς πάλλευκες πλαγιές/κράνη σπασμένα./ Χιόνια./Χιόνια.../Χιόνια.../ /Κι ἡ φλόγα πού νικάει τά χιόνια,/καί σβαρνιάζει δάση λογχῶν,/πού καίει,/ τρώει,/σπάζει καί ρημάζει.//Φωτιές καί πυρκαϊές/ὥς τά πιό μακρινά τ' ἄστρα θ' ἀνάψει,/τό χάλυβα θά λυώσει καί τό σίδερο,/σημαῖες κι ἄρματα θά κάψει...» (σελ. 24).*

Ὁ Νικηφόρος Βρεττάκος, στό ποίημά του «Τό Βάθος τοῦ Κόσμου», γράφει: «Πάνω μας χιόνιζε. Σ' ὅλων τά πρόσωπα/βημάτιζε ἡ θλίψη: κάτι δάκρυα χοντρά/πού καίγαν τό χιόνι, κρέμονταν στά μάγουλα...».

Ὁ Κωστής Παλαμᾶς, στά 84 τότε, μᾶς δίνει μέ 4 στίχους τό πλάτος καί τό βάθος τοῦ Σαράντα καί τῆ συνάρτησή του μέ τό Εἰκοσιένα: «Αὐτό τό λόγο θά σᾶς πῶ,/δέν ἔχω ἄλλο κανένα/μεθῦστε μέ τ' ἀθάνατο/κρασί τοῦ Εἰκοσιένα».

Τοῦτο τόν λόγο εἶπε ὁ Παλαμᾶς στούς Ἕλληνες γιά τό μεγάλο ἀγῶνα πού ἄρχιζε. Ἀγῶνας γιά τήν Ἑλλάδα καί τόν Ἀνθρῶπο!...

Κάποιοι μεθύσανε μέ τ' ἀθάνατο κρασί! Στά μαῦρα μερόνυχτα τῆς Κατοχῆς, ὅπου ἡ μπότα τοῦ κατακτητῆ ἔκοβε τήν ἀνάσα κάθε σκλαβωμένου,

ἐκεῖνοι μαζεύονταν κι ἐτοίμαζαν τήν πνευματική τροφοδοσία τοῦ Ἑθνους: ἔπρεπε νά φύγει ἡ Ἀρνηση, πού μέ τήν ἀθεΐα της εἶχε κατακυλήσει τό Ἑθνος στό τελευταῖο σκαλοπάτι τῆς σκάλας τοῦ Κακοῦ.

Ἀγωνία, λοιπόν, γιά τήν αὔριο: «Ποιά θά εἶναι ἄραγε ἡ αὔριον, θά εἶναι ἐκείνη τήν ὁποῖαν μέ τόσο χτυποκάρδι περιμένει ὁ ἐλληνικός λαός, ἢ μήπως ἡ αὔριον θά εἶναι αὐτό πού θά ἀπογοητεύσει;».

Μ' αἶσθημα αὐξημένης εὐθύνης, ἐτοιμάσανε «μίαν διακήρυξιν διά κάθε Ἑλληνα». Ἔτσι, «μαζί μέ τόν ἀγώνα εἰς τά ἄλλα μέτωπα, καί ὁ ἀγών εἰς τό μέτωπον τῆς πνευματικῆς τονώσεως τοῦ λαοῦ», ἐτοιμαζόταν χωρίς σταματημό. Μ' ἔνταση καί παλμό, μέ πίστη στό μέλλον τοῦ Ἑθνους, ἐτοιμαζόταν. Νά χτιστεῖ ὁ Πύργος τοῦ μέλλοντος τῆς Πατρίδας καί νά χτιστεῖ σωστός.

Ἡ Μοῦσα θά βάλει στίχους πανω-ραίους στοῦ ποιητῆ τό κοντύλι: «*Τόν πύργο χτίζουμε ὅλοι ἀντάμα/καί στό Χριστό κάνουμε τάμα/κανένas μας νά μή σταθεῖ, ὥσπου ἡ δουλειά μας νά τελειώσει, /στό βράχο ὁ πύργος νά ριζώσει/κι ἴσα μέ τ' ἄστρα νά ὑψωθεῖ*»...

8. Ἐπίλογος

Ἦρθαν στερνά οἱ ριψάσπιδες, οἱ ἐγωπαθεῖς, κι εἶπαν πώς ὅλος τοῦτος ὁ μόχθος ἔγιν' ἀπό «στρατευμένους κι ἀνελεύθερους», ἀπό «κινησιακούς», πού τοὺς ἔλειπε ἡ «ἐκκλησιολογία». Κι ἄλλα τέτοια!... Καί κατηγοροῦνε «χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αἰδῶ», ἐκείνους πού αγωνιστήκανε γιά μιὰ Ἑλλάδα νέα, χωρίς ρυτίδες μεμψιμοιρίας, κυρίως ἀθεΐας καί ὕβρι στο ὄραμα ἐνός καλύτερου αὔριο.

Ἡ ἀλλαξονία τῆς ἀρετῆς εἶναι ὕβρις στό ἀνθρώπινο πρόσωπο. Ἀπ' τίς μεγαλύτερες καί ἐπαίσχυντες! Ξιφομαχοῦν μέ ἀνεμόμυλους, καβάλα σέ ψωραλέο ἄλογο τῆς δικῆς τους «ἀλήθειας». Ὅπως ἐκείνο τοῦ Θεοβάντες.

Ἀνοίξανε δικό τους παράθυρο κι ἀντί γιά φῶς, τοὺς προέκυψε νέα τυραννία. Φαίνεται, σέ ὅλο τό ταξίδι τους γιά τήν Ἰθάκη, κάνανε παρέa μέ Λαιστρυγόνες καί Κύκλωπες, μέ τόν θυμωμένο Ποσειδῶνα. Αὐτούς κουβαλοῦσαν στήν ψυχὴ τους. Αὐτοὶ συγκινοῦσαν τό πνεῦμα τους...

Καιρός ν' ἀφήσουμε τοὺς ἀλαζόνες καί τοὺς ἐγωπαθεῖς, τοὺς κομποροήμονες καί τοὺς τλήμονες. Καί ν' ἀνεβούμε στό ὕψος τοῦ Χρέους!...

ΝΙΚΟΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

Στίς «Ἀκτίνες» τοῦ περασμένου Ἰουνίου διάβασα τό πολύ ὠραῖο ἄρθρο τοῦ καθηγητοῦ κ. Λεων. Στυλιανοπούλου, στό ὁποῖο παρουσιάζει ἕναν μερικό κατάλογο —ἔργο τοῦ Dr William Howland— μέ τούς σημαντικότερους ἐπιστήμονες τῆς ἀρχαιότητος ἀπό τό 600 ἕως τό 100 π.Χ.

Στό τέλος τοῦ ἁρθρου του διατυπώνει τή σκέψη —εὐχή, θά ἔλεγα— νά μποροῦσε κάποιος νά συμπληρώσει τόν πίνακα αὐτόν «μέχρι τό τέλος τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καί μέχρι σήμερα», ὥστε νά ὁλοκληρωθεῖ τό «Πάνθεον» τῶν Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων.

Θυμήθηκα τότε πώς, ὅταν κατά τό ἀκαδημαϊκό ἔτος 1985-1986 παρακολούθησα τά μαθήματα τῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν καθηγητῶν στή Σ.Ε.Λ.Μ.Ε., μέσα σέ ἕνα κλίμα —λόγω καί τῆς ἐποχῆς— ἔντονης ἀμφισβητήσεως τῶν ἀξιῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ καί ἀναθεωρήσεως τῶν πάντων, πῆρα τήν ἄδεια καί παρουσίασα στό «ἀμφιθέατρο» τῆς Σχολῆς, καί στό πλαίσιο τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, τήν προσφορά τῶν Βυζαντινῶν «Πατέρων μας» (κατά τόν ἀείμνηστο Φώτη Κόντογλου) στίς Θετικές Ἐπιστήμες πρωτίστως, καί δευτερευόντως στούς ἄλλους τομεῖς τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἐπειδή, θεωρῶ ὅτι ἔρχονται ὡς συνέχεια στήν ἐργασία πού παρουσίασε ὁ κ. Στυλιανόπουλος, τά ἀντιγράφω, ὅπως ἀκριβῶς εἶχαν τότε, καί τά καταθέτω, ὡς «πρώτη ὕλη», γιά περαιτέρω ἔλεγχο καί βάσανο ὑπό τῶν εἰδικῶν. Τή μόνη ἀλλαγὴ πού κάνω εἶναι νά τοὺς δώσω, γιά ὁμοιομορφία, τό τυπικό σχῆμα, πού ὑπάρχει στό προαναφερθέν ἄρθρο.

Οἱ Ἐπιστήμες στό Βυζάντιο

Α' Εἰσαγωγική τοποθέτηση

1. «Τό Βυζάντιον ἐδημιούργησε λαμπρόν πολιτισμόν, τόν λαμπρότερον ἴσως, ὁ ὁποῖος εἶδε τό φῶς μέχρι τοῦ 1100 εἰς τήν Χριστιανικήν Εὐρώπην. Μέ αὐτόν δέ τόν πολιτισμόν, τόν πνευματικόν καί τεχνικόν, ἐξήσκησε εὐρεῖαν ἐπίδρασιν εἰς ὅλους τοὺς λαούς τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης» (Ch. Diehl: «Les Grands Problèmes de l' Histoire Byzantine», Paris 1943, σελ. 173-174).

Καί ὅλα αὐτά, ὅταν ἡ Δυτική Εὐρώπη:

2. «Από της πτώσεως της Ρώμης (5ος αιώνας) μέχρι τέλους του 11ου αιώνας διετέλει ἐπιστημονικῶς ἐν χειμερία νάρκη (Κ. Μαλτέζου: «Ὁ ἐπιστημονικός πολιτισμός καί ἡ ἐξέλιξις αὐτοῦ μέχρι τῆς Ἀναγεννήσεως», σελ. 45).

Γενικά:

3. «Ὁ ρόλος τοῦ Βυζαντίου στήν ἐξέλιξη τῶν ἐπιστημῶν καί ιδιαίτερα τῶν μαθηματικῶν καί τῆς ἀστρονομίας εἶναι σημαντικός» (Πανεπιστήμιο Καίμπριτζ: «Ἡ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας», Μέλισσα 1979, Β', σελ. 806).

Β' Καθέκαστα - Ἐπιστήμες - Ἐπιστήμονες

Ἔτος ἢ Περίοδος (μ.χ.)	Ὄνομα Ἐπιστήμονα ἢ φιλοσόφου καί εἰδικότητα	Ἐπίτευγμα Ἐπιστημονικό
4ος αἰ.	Σερῆνος ὁ Ἀντινοεύς, μαθηματικός	Ἔθεσε τίς βάσεις τῆς νεότερης θεωρίας περί ἀρμονικῶν λόγων. Ὑπομνημάτισε τὰ «Κωνικά» τοῦ Ἀπολλωνίου
4ος-5ος αἰ.	Νεμέσιος, Ἐπίσκοπος στήν πόλη Ἑμεσα τῆς Φοινίκης	Ἐγγραψε: «Περί φύσεως ἀνθρώπου». Ἐγχειρίδιο φυσιολογίας καί ψυχολογίας, στό ὅποιο περιγράφει μέ λεπτομέρειες τὰ ἀνθρώπινα ὄργανα-ἀπόδειξη προχωρη- μένων ἱατρικῶν γνώσεων
330-395	Θέων ὁ Ἀλεξανδρεύς, μαθηματικός	Καταγράφει 2 ἐκλείψεις ἡλίου —σχολιάζει τή Γεωμετρία τοῦ Εὐκλείδη— ὑπομνηματίζει τή «Μαθηματική Σύνταξι» τοῦ Πτολεμαίου
410-485	Πρόκλος ὁ Λύκιος, φιλόσοφος	Μεγάλος Γεωμέτρης καί Ἀστρονόμος
5ος αἰ.	Συνέσιος, Ἐπίσκο- πος Κυρήνης	Ἀστρονομία, Φυσική. κατασκεύασε «ἀστρο- λάβο» γιά τόν προσδιορι- σμό τῆς θέσεως τῶν ἀστέ- ρων στόν οὐρανό
6ος αἰ.	Ἀνθέμιος Τραλλιανός, ἀρχιτέκτων, μηχανικός, μαθηματικός	Στήν Ὀπτική: προχώ- ρησε τὰ κοῖλα κά- τοπτρα τοῦ Ἀπολλωνίου

Έτος ή Περίοδος (μ.χ.)	Όνομα Έπιστήμονα ή φιλοσόφου καί ειδικότητα	Έπίτευγμα Έπιστημονικό
8ος αί.	Ιωάννης Δαμασκηνός, Μεγάλος Πατέρας της Έκκλησίας	Σπουδαίος Αστρονόμος. Διεξήγαγε αγώνα ένα- ντίον των αστρολόγων καί των μάντεων
9ος αί.	Μέγας Φώτιος, Πατριάρχης ΚΠόλεως	Έκτός από Θεολόγος, Φιλόλογος καί Φιλόσοφος, ήταν καί Γεωγράφος, Άρχαιολόγος, Μαθημα- τικός καί ιατρός
9ος αί.	Λέων ο φιλόσοφος ή μαθηματικός, Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης	«Χωρίς τόν Λέοντα θά ήτο άδιανόητος ή αναγέννησις των μαθηματικών σπουδών εις τήν Δύσιν» (Καίμπριτζ, σελ. 811, 816). Είμαι «ό έπι- νοήσας τά γράμματα διά τάς άλγεβρικές πράξεις» (Έ. Σταμάτη: «Άρχιμήδους άπαντα», 1974, VII). Τόν συμβουλευόνταν για άστρονο- μικά καί γεωμετρικά ζητήματα οί Χαλίφες της Βαγδάτης
1018-1096	Μιχαήλ Ψελλός, μεγαλοφυΐα	Δίδαξε Tririum-Quatrivium (τό σύνολο των Έπιστημών της έποχής του). Ανέπτυξε θέματα Φυσικής για τήν ύλη, τό χρώμα, τήν κίνηση, τήν ήχώ, τή βροντή, τήν άστραπή, τή βροχή, στό όγκώδες έργο του «Διδασκαλία παντο- δαπή». Έγραψε μετεωρολογική πραγματεία, ύπομνημάτισε τά «Φυσικά» του Άριστοτέλη. Ό Krumbacher τόν παρομοιάζει πρός τόν Ρογήρο Βάκωνα
1197-1272	Νικηφόρος Βλεμμύδης, κληρικός	Πολυμερής διάνοια· μεταξύ των έργων του σπουδαιότητα ή «Έπιτομή Φυσικής»
13ος αί.	Ισαάκιος Άργυρός, μοναχός	Προήγαγε τήν τριγωνομετρία καί Γεωδαισία

Έτος ή Περίοδος (μ.χ.)	Όνομα Έπιστήμονα ή φιλοσόφου και ειδικότητα	Έπίτευγμα Έπιστημονικό
13ος αί.	Νικόλαος Μυρεψός , γιατρός του Αυτοκράτορα Νικαίας Ίωάννη Γ΄ Βατάτζη (1222-1224)	Έγραψε τό «Δυναμερόν» (Φαρμακολογία), από 48 κε- φάλαια και 2.656 φαρμακευ- τικές συνταγές, που χρησιμο- ποιήθηκε ως μοναδικό σύγγραμ- μα στη Δύση, ιδιαίτερα στη Γαλλία, μέχρι τό 17ο αιώνα
1242-1310	Γεώργιος Παχυμέρης , μοναχός	Έγραψε: «Σύνταγμα περί των τεσσάρων μαθημάτων, Άρι- θμητικής, Μουσικής, Γεωμετρίας και Άστρονομίας». Τό άξιο- λογότερο από κάθε προηγούμενο μαθηματικό έγχειρίδιο. Θεωρείται άρχηγέτης της έπιστημονικής αναγεννήσεως στη Δύση. Άνα- νέωσε τίς γνώσεις της έπιστήμης γιά τή μελέτη των φυσικών φαι- νομένων από καθαρά ποσοτική άποψη
1260-1332	Μάξιμος Πλανούδης , μοναχός	Και μαθηματικός: εισάγει νέες αριθμητικές μεθόδους, τή χρήση του μηδέν και τήν έξαγωγή της τετραγωνικής ρίζας μέ μεγαλύτερη προσέγγιση
1260-1331	Θεόδωρος Μετοχίτης , μοναχός	Ό Φραγκίσκος Βάκων της Άνα- τολής. Άρχηγέτης της άστρονομικής έπιστήμης: άπάλλαξε τήν Άστρο- νομία από τήν Άστρολογία και τήν έκανε αυτότελή έπιστήμη
1295-1359	Νικηφόρος Γρηγοράς , φιλόσοφος, ιστορικός, θεολόγος	Πρωτοποριακή μορφή στήν Άστρο- νομία: διόρθωσε τό Ήμερολόγιο (τό όποιο ό πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄ τό έπέβαλε ως Γρηγοριανό)
Τέλος 13ου άρχες 14ου αί.	Ίωάννης Άκτουάριος , γιατρός του Αυτοκράτορα Άνδρόνικου Γ΄ (1328)	Έγραψε: «Σύνταγμα περί οϋ- ρων» (διεξοδική πραγματεία γιά τά οϋρα), «Ίατρική μέ- θοδος» (διάγνωση, παθολογία, θεραπευτική, φαρμακολογία), «Περί παθών του ψυχικού πνεύ-

Έτος ή Περίοδος (μ.χ.)	Όνομα Έπιστήμονα ή φιλοσόφου και ειδικότητα	Έπίτευγμα Έπιστημονικό
		ματος» (πρώτος μελετητής της ψυχοσωματικήςμελαγχολίας- ψυχοπαθολόγος). Επίσης ανα- κάλυψε και περιέγραψε τον μαστιγοφόρο σκώληκα «Tricho- cephalus dispar» (παρά- σιτο των εντέρων του ανθρώπου)
14ος αί.	Θεόδωρος Μελιτηνιώτης, 'Αρχιδιάκονος.	Έγραψε: «'Αστρονομική τριβίβλος» «Τό έπιστημονικώτερον άστρονομικόν έργον όλοκλή- ρου της Βυζαντινής εποχής» (Β. Τατάκης, «'Η φιλοσοφία στό Βυζάντιο», σελ. 236).
† 1330	Ίωσήφ φιλόσοφος ό ρακενδύτης, μοναχός	Έγραψε: «Σύνοψις έν έπι- τομή» —ή πρώτη Έγκυκλο- παίδεια , πού περιλαμβάνει όλα τά μέχρι τότε έπιστημο- νικά θέματα
15ος αί.	Γεννάδιος Σχολάριος, πρώτος Πατριάρχης μετά τήν Άλωση (1454-1455)	Μεταξύ των άλλων έγραψε τήν πρωτοποριακή έπιστημονική πραγματεία: «Περί προσορισμού έν τη φύσει και φυσικών νόμων»

Άπό τούς 21 άνωτέρω Έπιστήμονες οί 13 είναι κληρικοί.

Γ'

Έκτός από τίς Θετικές Έπιστήμες, οί Βυζαντινοί μας πρόγονοι καλ-
λιέργησαν και τούς άλλους τομείς του Πολιτισμού, στους όποιους μάλιστα
έδημιούργησαν νέο είδος:

- Άρχιτεκτονική: Βυζαντινός ρυθμός, μέ επίλυση πλείστων
όσων προβλημάτων μηχανικής (νέον είδος)
- Ζωγραφική Άγιογραφία: Βυζαντινή άγιογραφία (νέον είδος)
- Μουσική: Βυζαντινή μουσική και σημειογραφία
(συνεχίζουν σήμερα Θεοδωράκης, Μαρκό-
πουλος κ.ά.) (νέον είδος)
- Ποίηση: Κουτάκια - Οίκοι Ρωμανού του μελωδού -
Κανόνες 'Ι. Δαμασκηνού, Κοσμά, Κασσιανή-
νης - ό 'Ακάθιστος Ύμνος, μοναδικό στό
είδος του έργο (νέον είδος)

- Δίκαιο: Ἐκτός τῶν «Κωδίκων», «Νεαρῶν» κ.λπ.
ἢ «Ἐξάβιβλος» τοῦ Ἀρμενοπούλου (14ος αἰ.),
πού ἴσχυσε στήν Ἑλλάδα μέχρι τό 1946!
- Ἐπιστήμη Φιλολογίας: Ποῦ θά εἴμαστε σήμερα, χωρίς
τό Λεξικό Σούδα (Σουΐδα);
τά Σχόλια στόν Ὅμηρο τοῦ Μητροπολίτη
Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου;
τή «Μυριόβιβλο» τοῦ Φωτίου;
τό «Λειμενάριο» τοῦ Μόσχου;
- Θεολογία: Καθορίστηκε, καθαρίστηκε, ὁλοκλη-
ρώθηκε, διαφυλάχτηκε καί παρα-
δόθηκε ἅμωμο τό Χριστιανικό Δόγμα
- Ἱστορία: «Χρονικά» (Ἰω. Μαλάλας, Γεώργιος
Μοναχός, Ἰωάννης Ζωναράς), «Ἀλεξιάς»
(Ἄννα Κομνηνή) κ.ἄ.

Δ' Σχολές

Ἐνδεικτικά ἀναφέρω:

- «**Auditorium**» (Μ. Κωνσταντῖνος 330): τό πρῶτο Πανεπιστήμιο στόν κόσμο,
τό ὁποῖο μετωνομάσθηκε σέ
- «**Πανδιδασκῆριον**»: (Θεοδόσιος Β' 425), ὅπου ὡς βασικά
μαθήματα διδάσκονταν ἡ Ἀστρο-
νομία, ἡ Ἀριθμητική, ἡ Γεωμετρία
- Πλῆθος ἄλλων Σχολῶν: «**Οἰκουμένη Σχολή Κόλλεως**»
«**Ἀνωτάτη Σχολή**» Βηρυττοῦ – Ἀντιόχειας –
Καισάρειας – Νίκαιας κ.ἄ.
- «**Ἀνωτέρα Σχολή Θετικῶν Ἐπιστημῶν**» Τραπεζοῦντος, ὅπου καλλιιεργήθηκε
ἰδιαίτερα ἡ Ἀστρονομία, γι' αὐτό
διέθετε καί **Ἀστεροσκοπεῖο**

Καί τέλος, νά ὁλοκληρώσουμε μέ τήν παρατήρηση εἰδικοῦ Βυζαντινολόγου
ὅτι, κατά τούς τρεῖς τελευταίους αἰῶνες, «ὑπῆρχε μία διαδοχική σειρά ἀπό
ἐξυπνοὺς καί ἐφευρετικούς ἐπιστήμονες, τῶν ὁποίων ὅμως αἱ ἀνακαλύψεις
δέν ἦτο δυνατόν νά ἐφαρμοσθοῦν πρακτικῶς, διότι τό Κράτος ἦτο πτωχόν»
(St. Runciman: The Last Byzantine Renaissance, Cambridge, 1970, σελ. 1-2).

Ἔτσι, φτάνουμε μέχρι τό τέλος σχεδόν τοῦ 15ου μ.Χ. αἰῶνα.

Ἀκολουθοῦν ἄλλοι χρόνοι, ἄλλοι ὅροι, ἄλλοι τρόποι ζωῆς, ἄλλες συν-
θῆκες...

Ἀλλά ἐπαναλαμβάνοντας τόν Ξενοφώντα:

«Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει»^(*).

ΛΟΥΚΑΣ ΜΠΑΚΑΛΗΣ

Συν/χος Φιλόλογος

Γιὰ περισσότερες πληροφορίες:

- 1) W. C. Dampier: A History of Science, Cambridge, 1946
- 2) Cambridge: The Byzantine Empire (μετρ. Ν. Σαούλ, Μέλισσα, 1979)
- 3) Ch. Diehl: Les Grands Problèmes de l' Histoire Byzantine, Paris, 1943
- 4) K. Krumbacher: Μτφρ. Γ. Σωτηριάδου: Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, Ἀθῆναι, 1900.
- 5) Κ. Μαλτέζου: Ὁ ἐπιστημονικὸς πολιτισμὸς καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτοῦ μέχρι τῆς Ἀναγεννήσεως, Ἀθῆναι, 1919
- 6) Δ. Κωτσάκη: Ἀστρονομία καὶ Μαθηματικά κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, Ἀθῆναι, 1958
- 7) Δ. Κωτσάκη: Αἱ Ἐπιστῆμαι κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας τοῦ Βυζαντίου, Ἀθῆναι, 1956
- 8) Α. Βακαλοπούλου: Ἡ πορεία τοῦ Γένους (ἀπὸ τὸ Βυζάντιο στὸ νέο Ἑλληνισμό), Ἀθῆναι, 1966
- 9) Ν. Βασιλειάδης: Ἡ Χριστιανικὴ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα τῆς Ἐπιστήμης, Ἀθῆναι, 1982
- 10) Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν: Τόμοι Ζ, Η, Θ

(*) **Σημείωσις «Ἀκτίνων:** Κατ' ἀρχὴν, εἶναι δύσκολο κανεῖς νὰ μελετήσῃ μὲ ἀκρίβεια τὴν συμβολὴν τῶν «Βυζαντινῶν» στὶς θεωρητικὰς ἐπιστῆμες, λόγω τῆς καταστροφῆς τῶν πνευματικῶν κέντρων τῆς Ἀνατολίας («Βυζαντίου») ἀπὸ τοὺς Λατίνους τὸν 13ο Αἰῶνα. Γράφει σχετικὰ ὁ Ράνσιμαν: «Ἡ λεηλασία τοῦ 1204 ἀναστάτωσε ὅλο τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα. Ὁ Ἑλληνισμὸς βρισκόταν στὸ ὕψος του. Ὁ Μιχαὴλ Ἀκομινάτος μόλις εἶχε πάει στὴν Ἀθῆνα γεμάτος ἀπὸ ἐνθουσιασμό γιὰ τὸ κλασσικὸ τῆς παρελθόντος καὶ ὁ μεγάλος κληρικὸς Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης μόλις πρὶν λίγο εἶχε τελειώσει τὰ σχόλια του στὸν Πίνδαρο. Τώρα οἱ λόγοι σκορπίστηκαν, σχολὰς ἐξαφανίστηκαν καὶ τὰ βιβλία τοὺς καταστράφηκαν ἀπὸ τίς φλόγες τῶν Λατίνων («Βυζαντινὸς Πολιτισμὸς», Στῆβεν Ράνσιμαν, Ἐκδόσεις Γαλαξία 1969, σελ. 257).

Ἐπίσης, κατὰ τὴν «Βυζαντινὴν» Περίοδον, τόσο ἡ παιδεία, ὅσο καὶ οἱ θεωρητικὰς ἐπιστῆμες εἶχαν ἐπιμεριστεῖ μεταξὺ δύο χώρων, τοῦ καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ χώρου καὶ τῆς κοσμοθεωριακῆς θέσεως τῶν ἐπιστημῶν, μὲ βάσιν τὴν Χριστιανικὴν Πίστην. Ἡ τελευταία αὐτὴ προσέφερε σημαντικὰ ἐπιστημονικὰ ἀναστήματα μεταξὺ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας (Μέγας Βασίλειος, Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς, Ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος, Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς κ.ά.), οἱ ὁποῖοι προσέφεραν σημαντικὰς μελέτες ἀνθρωπολογικοῦ καὶ κοσμολογικοῦ περιεχομένου, πού χρησιμοποιοῦνται ἀκόμη καὶ σήμερον στὴν διεθνή ἐπιστημονικὴ βιβλιογραφία πρωτοτύπων μελετῶν στοὺς τομεῖς αὐτοὺς.

Στὴν ἴστοσελίδα eee.hellinicom.net/NeesSelidew/Neoteres/Epistimes.htm.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΕΠΕΤΕΙΟΙ

Ίσως αναρρωτηθῇ ὁ ἀναγνώστης: Γιατί κάθε χρόνο ἐορτάζουμε τίς ἐπετείους διαφόρων ἐθνικῶν γεγονότων; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλῆ. Διότι τό ἔθνος μας, ἀντιμετωπίζοντας ἐχθρούς κατὰ πολύ ὑπερτέρους, κατήγαγε συντριπτικές νίκες. Καί ὅλοι αὐτοί οἱ πόλεμοι ἦσαν ἀμυντικοί (Μαραθῶνας) ἢ ἀπελευθερωτικοί (1821). Οὐδέποτε οἱ Ἕλληνες πολεμήσαμε γιά νά ὑποδουλώσουμε ξένο λαό.

Καί πρέπει νά μαθαίνουν καί οἱ νεώτεροι, τί προσέφεραν οἱ πρόγονοί τους στήν πατρίδα, σέ ὥρες δύσκολες. Ὅπως κατὰ τήν ἐπίθεσιν τῆς Ἰταλίας τήν 28ην Ὀκτωβρίου 1940, χωρίς καμμίαν ἀφορμήν. Στόν πόλεμο αὐτόν, σαράντα ἑκατομμύρια Ἰταλοί τά ἔβαλαν μέ ὀκτώ ἑκατομμύρια Ἕλληνες. Ὁ λόγος; Ἀπλῶς νά δημιουργήσουν Imperium! Ἐκεῖνοι προετοιμασμένοι. Ἐμεῖς ἀπροετοίμαστοι. Καί ὅμως! Ἡ μία ἐλληνική νίκη διεδέχετο τήν ἄλλην. Καί ἀπελευθερώσαμε πόλεις τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἐλληνικές ἀπό ἀρχαιοτάτων χρόνων, τίς ὁποῖες κατεῖχαν οἱ Ἀλβανοί καί τίς παρέδωσαν ἀμαχητί στούς Ἰταλούς. Καί οἱ

κάτοικοί τους Ἕλληνες, φύλαγαν μέσα στά στεντούκια τους τήν ἐλληνική σήμαία, γιά νά τήν ἀναρτήσουν ὅταν θάρχόταν ἡ λευτεριά.

Εἶναι, λοιπόν, νά μή γιορτάζουμε τέτοια ἐπέτειο; Νά μή μαθαίνουμε τά παιδιά μας πῶς οἱ στρατιῶτες μας πῆγαιναν στόν πόλεμο τραγουδώντας, γιά νά ἀντιμετωπίσουν ἕναν ἐχθρό ὑπέρτερο καί μέ τεράστιο ὄπλισμό; Πῶς, ἡ παλληκαριά τους ἀφ' ἐνός καί ἡ βοήθεια τῆς Παναγίας ἀφ' ἐτέρου, πού τήν πρόσβαλαν οἱ Ἰταλοί ἀνήμερα στή γιορτή τῆς μέ τόν τορπιλλισμό τῆς «ΕΛΛΗΣ» στήν Τήνο, τοὺς χάρισαν τόσες νίκες;

Γιά τέτοια μεγάλα γεγονότα, ὅσοι ἐορτασμοί καί νά γίνουν, λίγοι θά εἶναι. Κι ὅ,τι κι ἂν ποῦμε στά παιδιά μας, πάλι λίγο θά εἶναι. Πρέπει νά μάθουν νά ἐορτάζουν τέτοιες ἐπετείους σάν δικές τους ἐορτές καί σάν δικές τους νίκες. Καί νά μεταφέρουν τήν παράδοσι αὐτή στά δικά τους παιδιά καί στά παιδιά τῶν παιδιῶν τους. Καί ἂν χρειασθῇ, νά πολεμήσουν κι αὐτά σέ παρόμοιες περιστάσεις. Μέ τόν ἴδιο τρόπο καί τήν ἴδια λεβεντιά. Ὅπως οἱ Μαραθωνομάχοι τῆς ἀρχαιότητος καί οἱ πολεμισταί τῆς Πίνδου, τό 1940.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ 1776-1831

Στίς 27 Σεπτεμβρίου συμπληρώθηκαν εκατόν ογδόντα χρόνια από την δολοφονία του πρώτου κυβερνήτη του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, του Ιωάννη Καποδίστρια. Είναι μία θλιβερή επέτειος, καθόλου τιμητική για όρισμένους από τους πρωταγωνιστές του αγώνα για την Έθνεγερσία.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας υπήρξε πολιτικός ευρωπαϊκής έμβλειας. Κατά την διάρκεια της θητείας του στο Υπουργείον Έξωτερικῶν της Ρωσίας συμμετέχει σέ διεθνή συνέδρια (έτος 1815) για την κατοχύρωση της ειρήνης μετά τό πέρας τῶν ναπολεοντίων πολέμων, ὅπου μέ τήν δική του δι-αλλακτική συμβολή επέτυχε νά μή ταπεινωθεῖ υπερβολικά ἡ ἡττημένη Γαλλία καί νά διατηρηθεῖ μιá ισορροπία δυνάμεων στήν Εὐρώπη. Γι' αὐτό ἔ-νας γερμανός ιστορικός τόν ὀνόμασε θεμελιωτή της εὐρωπαϊκῆς ειρήνης (1815-1914).

Δύο ἔτη ἐνωρίτερα (1813) μέ τσαρική πρωτοβουλία μεταβαίνει στήν Ἑλβετία ὅπου θεμελιώνει δημοκρατικά τό ὁμοσπονδιακό σύστημα τῆς χώρας, στό ὁποῖον στηρίζεται μέχρι σήμερα τό πολίτευμα αὐτῆς μέχρι τίς ἡμέρες μας.

Ἐτσι τό 1822 μετά τήν ἔναρξη τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως ζητᾶ ἀπό τόν Τσάρο καί τοῦ χορηγεῖται ἀπεριόριστος χρονική ἄδεια ἀπό τά καθήκοντά του, ἀφοῦ λόγῳ τοῦ ὑφισταμένου διεθνούς κλίματος κατά τῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων δέν ἡδύνατο νά ὑπηρετήσῃ τήν ἑλληνική ὑπόθεση, διατηρεῖ ὅμως τόν τίτλο τοῦ ὑπουργοῦ. Στήν αὐτοβιογραφία τοῦ Ιωάννη Καποδίστρια περιέχεται τό ὑπόμνημα πρὸς τόν τσάρον Νικόλαον Α' μέ ἡμερομηνία 12/24 Δεκεμβρίου 1826: «κατέδειξα εἰς αὐτόν τόν τσάρο Ἀλέξανδρον, ὅτι τό σύστημα ὅπερ νῦν ἡσπάζετο μέ ἔθετε εἰς τό δίλημμα ἢ νά παραβιάσω τά αἰσθήματά μου καί τά καθήκοντά μου τά ἐπιβαλλόμενα ὑπό τῆς πατρίδος, εἰς ἣν οὐδέποτε ἔπαυσα νά ἀνήκω, ἢ νά ἀθετήσω τά καθήκοντα τῆς πρὸς τόν Αὐτοκράτορα ὑπηρεσίας μου».

Αὐτόν τόν ἐκλεκτόν Ἑλληνα πολιτικόν ἐκλέγει τό ἔτος 1827 ἡ Συνέλευση τῶν ἐπαναστατημένων Ἑλλήνων ὡς πρῶτον Κυβερνήτην τῆς χώρας. Ἀφικνεῖται στίς 6 Ἰανουαρίου 1828 στό Ναύπλιον ὅπου ὁ λαός τόν ὑποδέχεται θριαμβευτικά. Ἡ κατάσταση ὅμως τήν ὁποία βρίσκει, εἶναι ἄθλια. Τό μεγαλύτερο τμήμα τοῦ νέου κράτους τό κατέχουν οἱ Τουρκοαιγύπτιοι, ἐνῶ στήν ξηρά καί στήν θάλασσα ἐπικρατοῦν ληστές καί πειρατές. Τό

δημόσιον ταμεῖον εἶναι χωρίς χρήματα καί τό δημόσιον χρέος εἶναι τεράστιον. Τό χρονικόν διάστημα 1828-1831, συγκεντρώνει ὅλη τήν ἐξουσία στόν ἑαυτόν του, ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τῆς Βουλῆς. Στό διάστημα αὐτό ἔδωξε τούς Τουρκοαιγυπτίους καί τούς ληστοπειρατές ἀπό τήν Στερεά Ἑλλάδα καί τίς ἑλληνικές θάλασσες. Στήν συνέχεια μέ τίς συνθήκες τοῦ Λονδίνου καί τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁρίσθηκαν τά ὁριστικά σύνορα τοῦ νέου κράτους.

Δέν δέχθηκε τήν ισόβια σύνταξη, τήν ὁποία προέτεινε ὁ τσάρος Νικόλαος, οὔτε τήν χορηγία τοῦ νεοσύστατου ἑλληνικοῦ κράτους. Ἀντίθετα ὑποθήκευσε τά κτήματά του στήν Κέρκυρα καί ἐπώλησε τά ὑπολείμματα τῆς περιουσίας του στό ἐξωτερικό, τά ποσά τῶν ὁποίων διέθεσε γιά τήν ἀγορά τροφίμων γιά τόν λαόν του. Ἐπῆρε σειρά μέτρων γιά τήν εὐρύθμιον λειτουργία τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ σέ ὅλους τούς τομεῖς αὐτοῦ, καί ἐπέτυχε μέ τήν συμφωνία τῶν λεγομένων προστατίδων δυνάμεων Γαλλίας, Ἀγγλίας καί Ρωσίας νά ἀνακηρυχθεῖ ἐπιτέλους ἡ Ἑλλάδα, ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, τοῦ ὁποίου ἔβαλε τό θεμέλιον.

Ἡ ἀντίδραση ὅμως στό ἔργο του σέ ἓνα νεοπαγές κράτος στό ὁποῖο ἡ ἀναρχία ἦταν ἐπακόλουθο τῆς ἐπαναστατικῆς περιόδου ἦταν πολλή μεγάλη, μέ θλιβερόν τέλος, τήν δολοφονία του, τό πρωινό τῆς Κυριακῆς 27 Σεπτεμβρίου 1831 ἀπό δύο μανιάτες προκρίτους τῆς οἰκογενείας τῶν Μαυρομιχαλαίων, τήν ὥρα κατά τήν ὁποίαν προσήρχετο στόν ναόν τοῦ Ἀ-

γίου Γεωργίου στό Ναύπλιον γιά τόν τακτικόν ἐκκλησιασμόν του.

Ὁ λαός ἔκλαψε τόν «μπάρμπα Γιάννη» ὅπως τόν ἀποκαλοῦσε καί ὁ θάνατός του ὑπῆρξε συμφορά γιά τήν Ἑλλάδα, δυστύχημα γιά τήν Εὐρώπη, ὅπως εἶπε τότε ὁ φιλέλληνας Ἐλβετός τραπεζίτης Εὐνάρδος, ὁ ὁποῖος εἶχε πολλά προσφέρει στήν Ἑλλάδα.

Ἡ ἀνάμνηση τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια γιά τό ὑψηλό πατριωτικό του παράδειγμα καί τό εὐγενές ἦθος του εἶναι σκόπιμος καί ἐπωφελής στίς ἡμέρες μας, ὅπου τέτοια παραδείγματα εἴτε ἐλλείπουν, εἴτε σπανίζουν.

ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ

Πολυπληθεῖς ομάδες προερχόμενες ἀπό διάφορες χῶρες τοῦ ἰσλαμικοῦ κόσμου ἀποτελοῦν πλέον σημαντικόν μέρος τῶν μονίμων κατοίκων τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐπεδίωξε ἡ Ὄθωμανική Αὐτοκρατορία στήν διάρκεια τῶν 15ου καί 16ου αἰῶνα νά θέσει ὑπό τόν ἐλεγχόν της, πέραν τῶν βαλκανικῶν κατακτήσεών της, μέ τίς πολιορκίες τῆς Βιέννης, τήν Κεντρική Εὐρώπη, πραγματοποιεῖται σταδιακά καί μέ τρόπον μᾶλλον εἰρηνικόν στίς ἡμέρες μας μέ τό ἰσχυρόν μεταναστευτικόν ρεῦμα μουσουλμανικῶν πληθυσμῶν, τό ὁποῖο παρατηρεῖται στόν εὐρωπαϊκόν χῶρον.

Οἱ πληθυσμοί αὐτοί ὡς μόνιμοι πλέον κάτοικοι, καί ἐν πολλοῖς, πολίτες τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἀναπτύσσουν μεταξύ τῶν ἄλλων ἓναν δημογραφικόν δυναμισμόν μέ τήν γέννηση ἀνά οἰκογένειαν πολλῶν παιδιῶν, ἔναντι τῆς παρατηρουμένης ὑ-

πογεννητικότητας τῶν γηγενῶν κατοίκων, ἀνατρέποντας ἔτσι τοὺς ἀριθμητικούς συσχετισμοὺς μεταξύ τῶν ἐπιχωρίων κατοίκων καὶ τῶν μουσουλμάνων μεταναστῶν εἰς ὄφελος τῶν δευτέρων.

Ἐάν τὸ φαινόμενον αὐτὸ θὰ ἔχει μακροχρόνια συνέχεια, ὑπὸ τὸ ὕφιστάμενον σήμερα κλίμα ἐπιβεβλημένης φυλετικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀνεκτικότητας, σέ συνδυασμὸν μὲ τὴν σύγχρονη τάση πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς συνεργασίας θὰ ἔχει ὡς συνέπεια νὰ μᾶς ἐξοικιώσει περισσότερον μὲ τὴν ἰδέα τῆς συμβιώσεως μὲ ἄλλες φυλές μὲ διαφορετικὲς θρησκευτικὲς δοξασίες.

Ἐάν δέ συνδυάσει κανεὶς τὸ μεταναστευτικὸν φαινόμενον τῶν μουσουλμάνων στὴν Εὐρώπη μὲ τὴν ἐπιδίωξη τῆς Τουρκίας νὰ γίνῃ μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ὀδηγούμεθα στοῦ συμπέρασμα ὅτι ἡ Τουρκία θὰ ἀποτελεῖ τὴν ἡγέτιδα χώρα τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου στὴν Εὐρώπη.

Ἀκόμη καὶ ἐάν «τό ἥπιον Ἰσλάμ» τῆς Τουρκίας δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνα τέχνασμα προωθήσεως ἀλλὰ μία λει-

τουργικὴ ἐναλλακτικὴ λύση, τίποτε ἀπολύτως δέν ἐγγυᾶται ὅτι ἡ στενώτερη εὐρωπαϊκὴ σύνδεση τῆς Τουρκίας δέν θὰ ἐνεδυνάμωνε τοὺς ἰσλαμιστὲς κατοίκους τῆς Εὐρώπης στὴν πρόθεσή τους νὰ προκαλέσουν πολλὰ προβλήματα στὴν καθημερινότητα τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα στὴν συνέχεια θὰ ἐπηρεάσουν τίς τοπικὲς ἀρχές, τὰ σχολεῖα, τίς θρησκευτικὲς ἀρχές, τοὺς τόπους λατρείας, τὴν ὑγειονομικὴ περίθαλψη, τὴν τοπικὴ ἀστυνόμευση, παράγοντες, δηλαδή, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε νὰ διασφαλισθοῦν μὲ κρατικὸν οἰκονομικὸν κόστος πράγμα ποὺ θὰ εὐνοοῦσε μία ἀκόμη μαζικὴ εἰσροή μουσουλμάνων στὴν Εὐρώπη.

Αὐτὰ τὰ φαινόμενα δέν εἶναι ξένα καὶ στὸν ἐλληνικὸν χῶρο, πράγμα ποὺ ἐπιβάλλει μία ἐπαγρύπνηση. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἡ ἀνεκτικότητα νὰ μὴν ὑπερβαίνει τὰ ἀνθρώπινα αἰσθηματα φιλίας πρὸς τὸ ξένον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐν ἐναντία περιπτώσει θὰ μεταβάλλετο σέ ἐπικίνδυνον. Μὲ ἄλλα λόγια θὰ πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε τὸ δικαίωμά μας νὰ ἐξουσιάσουμε τὸν τόπο μας.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η αγορά φαρμάκων μέσω διαδικτύου ενέχει σοβαρούς κινδύνους για την υγεία των ασθενών, καθώς έκτιμάται διεθνώς ότι πάνω από το 50% των διατιθεμένων φαρμάκων στο Internet κυκλοφορούν χωρίς άδειες από τις αρμόδιες κρατικές αρχές.

Μάλιστα, η συντριπτική πλειοψηφία των φαρμάκων, που κυκλοφορούν χωρίς άδεια στο διαδίκτυο, είναι πλαστά, νοθευμένα, ή έχουν παραχθεί με πρώτες ύλες αγνώστου ή αμφιβόλου προελεύσεως, με αποτέλεσμα η υγεία των ασθενών/καταναλωτών να κινδυνεύει από ισχυρές παρενέργειες, ακόμη και θανατηφόρες.

Τά κέρδη, που αποκομίζουν οι παράνομοι έμποροι αυτών των ψευτοφαρμάκων, είναι τεράστια, καθώς απευθύνονται στην παγκόσμια και όχι μόνο σε μία τοπική αγορά, έχουν πολύ χαμηλό κόστος παραγωγής των προϊόντων τους, αλλά και εξαιρετικά χαμηλό κόστος διάθεσής τους, αφού λειτουργούν μόνο μέσω Internet.

Σύμφωνα με τον Εθνικό Όργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ), ο οποίος συμμετέχει στις διεθνείς δράσεις του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση αυτού του επικίνδυνου

διαδικτυακού φαινομένου, τα φάρμακα που διακινούνται παράνομα από τις ηλεκτρονικές σελίδες είναι κυρίως χάπια άδυνατίσματος, φάρμακα για τη στυτική δυσλειτουργία και συμπληρώματα διατροφής.

Ο ΕΟΦ επισημαίνει με έμφαση ότι τα προϊόντα αυτά πολλές φορές περιέχουν στοιχεία, που δεν αναγράφονται στη συσκευασία τους, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να εμφανίζει αλλεργικές αντιδράσεις ή άλλες ανεπιθύμητες παρενέργειες, που οδηγούν ακόμη και στο θάνατο.

Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλά χάπια άδυνατίσματος, που διατίθενται στο διαδίκτυο, περιέχουν πολλές φορές τη δραστική ουσία σιβουτραμίνη, που αποσύρθηκε τον Ιανουάριο 2010 με απόφαση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες λόγω των εξαιρετικών παρενεργειών στο καρδιαγγειακό σύστημα, κυρίως με έμφραγματα και έγκεφαλικά επεισόδια.

Επίσης, τα ενισχυτικά φαρμακευτικά σκευάσματα κατά της στυτικής δυσλειτουργίας συχνά περιέχουν την ουσία σιλντεναφίλη, ή οποία δημιουργεί σοβαρή υπόταση και είναι εξαιρετικά επικίνδυνη για τους καρδιολογικούς ασθενείς. Επί πλέον, πολλά συμπληρώματα διατροφής περιέχουν αναβολικές ουσίες, οι οποίες

συχνά δέν ἀναφέρονται οὔτε στίς ἱστοσελίδες πού τά πωλοῦν, οὔτε στή συσκευασία τους. Ἔτσι, οἱ καταναλωτές, πού νομίζουν ὅτι ἀγοράζουν ἓνα ἀθῶο συμπλήρωμα διατροφῆς καί τό καταναλώνουν χωρίς ἔλεγχο, μποροῦν νά καταστρέψουν τήν ὑγεία τους, ἢ νά ὀδηγηθοῦν ἀκόμη καί σέ ἐξάρτηση ἀπό τίς ἀναβολικές οὐσίες.

Ἡ ἐλληνική νομοθεσία ἀπαγορεύει τή διακίνηση φαρμάκων μέσω διαδικτύου, ἀλλά αὐτό δέν ἐμποδίζει τούς καταναλωτές νά ἀγοράζουν σέ μεγάλες ποσότητες καί χαμηλές τιμές φαρμακευτικά προϊόντα καί συμπληρώματα διατροφῆς.

«Ἡ ἀγορά φαρμάκων ἀπό μὴ ἐγκριμένες πηγές καί χωρίς συνταγή ἱατροῦ, ἐνέχει σοβαροὺς κινδύνους γιὰ τήν ὑγεία», ὑπογραμμίζει ὁ ΕΟΦ καί προσθέτει ὅτι «ἡ χρῆση τους μπορεῖ νά θέσει σέ σοβαρό κίνδυνο τήν ὑγεία τοῦ καταναλωτῆ, καθὼς μπορεῖ νά ὀδηγήσει σέ ὑποθεραπεία, λάθος θεραπεία ἢ καθόλου θεραπεία, ἀκόμη καί στό θάνατο».

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΩΣ ΠΕΡΙΤΥΛΙΓΜΑΤΑ

Οἱ παλαιότεροι ἐξ ἡμῶν ἐνθυμοῦνται τήν χρησιμότητα τῶν ἐφημερίδων, μετὰ τήν ἀνάγνωσί τους καί τήν ἀπώλεια τῆς ἐπικαιρότητος καί σκοπιμότητός τους. Στίς περισσότερες περιπτώσεις οἱ παλαιές ἐφημερίδες κατέληγαν νά χρησιμοποιοῦνται ὡς χαρτί περιτυλίγματος γιὰ πρόχειρη καί φθινὴ λύσι. Τό φαινόμενο αὐτό ἐπανήλθε, στίς ἡμέρες μας, ὑπὸ κάποια διαφορετική μορφή: σήμερα οἱ ἐφη-

μερίδες γίνονται «περιτυλίγματα» δι-αφόρων «δῶρων» καί «προσφορῶν». Σχεδόν ὅλες οἱ ἐφημερίδες, ἔχουν ἐ-δῶ καί χρόνια, καθιερώσει νά προσφέρουν (στήν διπλάσια τῆς κανονικῆς τιμῆς) ὅ,τι μπορεῖ νά φαντασθῇ κάποιος: ψηφιακοὺς δίσκους μουσικῆς καί κινηματογράφου, βιβλία, περιοδικά, κ.λπ. Καταλήγουν, λοιπόν, οἱ ἀναγνώστες νά ἀγοράζουν τίς ἐφημερίδες ὄχι γιὰ τό περιεχόμενό τους (τίς εἰδήσεις καί τίς ἀναλύσεις), ἀλλά γιὰ τήν πλέον ἐλκυστική προσφορά: τήν καλύτερα ταινία, τό καλύτερο βιβλίο, κ.λπ.

Στό φαινόμενο αὐτό δέν μπόρεσαν νά ἀντισταθοῦν οὔτε οἱ λεγόμενες «σοβαρές» ἐφημερίδες. Ἐπὶ παραδείγματι ἡ *Καθημερινή* στήν ἀρχὴ προσέφερε κινηματογραφικὲς ταινίες σέ ψηφιακὴ μορφή, κατόπιν ψηφιακοὺς δίσκους μουσικῆς. Τό *Βῆμα* ἀνά περιόδους προσέφερε βιβλία, ἀλλά καί ψηφιακοὺς δίσκους μουσικῆς.

Ἡ προσπάθεια αὐξήσεως τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐφημερίδων μέσῳ τῆς προσφορᾶς δῶρων συνέβαλε στήν ἐφευρετικότητα τῶν ἐκδοτῶν καί στό κυνήγι τῆς κυκλοφορίας. Πρωτοεμφανιζόμενες κυριακάτικες ἐφημερίδες ἔκαναν ρεκόρ πωλήσεων μέ τίς προσφορές τους κι αὐτό ὠδήγησε κι ἄλλες ἐφημερίδες νά τίς μιμηθοῦν. Σήμερα οἱ περισσότεροι ἀγοράζουν μιά ἐφημερίδα γιὰ τίς προσφορές τῆς κι ὄχι γιὰ τήν ποιότητα τοῦ περιεχομένου τῆς.

Ὑπάρχει, βεβαίως, κι ἄλλος λόγος, γιὰ τόν ὁποῖο οἱ ἐφημερίδες προσέβησαν στήν προσφορά δῶρων: τό διαδίκτυο ὥθησε πολλοὺς ἀνθρώπους νά

διαβάζουν από εκεί τις ειδήσεις και τις αναλύσεις των έφημερίδων και να μη αγοράζουν πλέον τις έντυπες έφημερίδες. Για να μπορέσουν, κατά συνέπεια, οι έφημερίδες να αποκτήσουν αγοραστικό κοινό μετῆλθαν τῆς μεθόδου τῶν προσφορῶν, ὥστε νά ἔλκυσθῇ ὁ ὑποψήφιος αγοραστής.

Τό σημαντικώτερο, ὅμως, μειονέκτημα αὐτοῦ τοῦ φαινομένου εἶναι ὅτι ἡ νέα γενεά διαπαιδαγωγεῖται νά βλέπῃ ὠφελιμιστικά καί χρηστικά τήν ὑπαρξί τῶν ἐντύπων έφημερίδων (καί περιοδικῶν). Δέν θεωροῦν ἀναγκαία, πλέον, τήν ἐνημερώσί τους ἢ τήν ἐμβάθυνσι στά γεγονότα καί στά θέματα τῆς ἐπικαιρότητος, ἀλλά γίνονται περιστασιακοί αγοραστές τῶν έφημερίδων λόγω τῶν ἐλκυστικῶν προσφορῶν τους. Τό ζήτημα εἶναι ἐάν γίνονται καί ἀναγνώστες αὐτῶν τῶν έφημερίδων ἢ τίς πετοῦν πρὶν κἂν τίς ξεφυλλίσουν. Μέ τόν τρόπο αὐτό οἱ έφημερίδες χάνουν πλέον τόν μορφωτικό καί ἐκπαιδευτικό χαρακτήρα,

τόν ὁποῖο κατεῖχαν ἐπὶ πολλά χρόνια. Δέν διαμορφώνουν τήν κοινή γνώμη, ἀλλά προσπαθοῦν μέ τίς τεχνικές τῆς διαφημίσεως νά αὐξήσουν τήν κυκλοφορία τους γιά λόγους καθαρώς οἰκονομικούς.

Τελευταίως ἐνεφανίσθη ἡ τάσις νά προσφέρονται βιβλία τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας, ἀκόμη καί θρησκευτικῆς φύσεως, ὡς δῶρα τῶν έφημερίδων. Τήν τάσι αὐτή μπορεῖ κάποιος νά τήν θεωρήσῃ θετική, ἐπειδή τό εὐρύ κοινό θά ἀποκτήσῃ σέ πολύ προσιτή τιμή κλασσικά βιβλία, τά ὁποῖα ἀξίζει νά διαβαστοῦν. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, ὅμως, γίνεται μιᾶ ὑποβάθμισις τῶν καλῶν βιβλίων, τά ὁποῖα δέν ἀναζητοῦνται στά βιβλιοπωλεῖα, ἀλλά «κρέμονται» στά περίπτερα. Καί φυσικά ὅλες αὐτές οἱ ἐνέργειες ὑποβαθμίζουν ἐτι περαιτέρω τίς έφημερίδες, οἱ ὁποῖες ἐν τέλει κατανοῦν τό περιτύλιγμα τῶν προσφορῶν τους καί χάνουν τήν αὐτοτέλεια τῆς ἀποστολῆς τους.

Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀγαπητέ κ. Διευθυντά,

Θά ἤθελα νά σᾶς εὐχαριστήσω πολύ γιά τή δημοσίευσιν τοῦ ἄρθρου μου «*Ἡ εὐσέβεια στούς ἀγῶνες τῶν ναυμάχων τοῦ 1821*» στό ἀξιόλογο περιοδικό «*Ἀκτῖνες*» (ἀριθ. 722) καθώς καί γιά τήν ἀποστολή τῶν ἀντιτύπων.

Κατά τή μεταγραφή τοῦ κειμένου στό πολυτονικό, παραισέφρησαν κάποια παροράματα. Παρακαλῶ, ἂν εἶναι εὐκόλο, νά δημοσιευθοῦν στό ἐπόμενο τεῦχος ὡς κατωτέρω:

1. Σελ. 168, 2^η στ., γραμ. 8 - νά διαβαστεῖ «*δυνάμεως*».
 2. Σελ. 169, 1^η στ., γραμ. 32 - νά διαβαστεῖ «*Σταυροῦ*».
 3. Σελ. 170, 2^η στ., γραμ. 16 - ἀντί «*Ἐκκλησίας*», νά γραφεῖ «*Ἐπικρατείας*».
 4. Σελ. 172, 1^η στ., γραμ. 9 - νά διαβαστεῖ «*μεγάλο*».
 5. Σελ. 173, 1^η στ., ὑποσημείωσις - νά διαβαστεῖ «*βρίκι*».
 6. Σελ. 174, 1^η στ., γραμ. 15 - νά διαβαστεῖ «*κάθετα*».
- Εὐχαριστῶ πολύ.

**Μέ ἐκτίμησιν
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΙΣΜΑΝΗΣ**

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

PAUL TOURNIER
12.5.1898-7.10.1786

Ὁ Paul Tournier, διαπρεπὴς Ἑλβετὸς ἰατρός παθολόγος, ἄσκησε τὴν ἱατρικὴ στὴ Γενεύη, μιά ὁλόκληρη πεντηκονταετία, μέ τὴ φήμη τοῦ «γιατροῦ τῶν ψυχῶν».

Ἐμπνευστὴς καὶ ἰδρυτὴς τῆς «Ἱατρικῆς τῆς Προσωπικότητος» (Médecine de la Personne), τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Προσώπου, τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Ἀνθρώπου, τὸν ὅποιο ἀντιμετώπισε ὡς «εἰκόνα Θεοῦ» καὶ μέ αὐτό τὸ πνεῦμα τὸν θεώρησε σέ ὅλη του τὴ ζωὴ καὶ ἐνέπνευσε χιλιάδες γιατρῶν νά ἀσκοῦν μιά ἱατρικὴ ἀνθρώπινη, μέ μιά τρυφεράδα καὶ συγχρόνως μέ τὴν ἐπίγνωση τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας, πού παλεύει νά συνεισφέρει στὴν

πλήρη ἀποκατάσταση (réhabilitation) τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος πάσχει.

Ὁ Paul Tournier, συνειδητὸς χριστιανός, δήλωσε ὅτι τὸ ἐπίκεντρο τοῦ Εὐαγγελίου δέν εἶναι μιά διδασχὴ, ἀλλὰ εἶναι ἓνα πρόσωπο, ἓνα ὄν τὸ ὁποῖο ὑποφέρει.

Ὁ Χριστὸς ποτέ δέν πλησίασε τὸν πόνο θεωρητικά, ἀφηρημένα, στοχαστικά.

Ὁ Χριστὸς συνάντησε ἀρρώστους καὶ τοὺς θεράπευσε, ὑπέφερε ὁ ἴδιος.

Ὁ πιστὸς Χριστιανὸς μέσα στὸν πόνο βρῖσκει τὸ πλησίασμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν δυνατότητα νά ταυτισθεῖ μαζί Του, στὸ θάνατό Του καὶ τὴ νικηφόρο Ἀνάσταση.

Δρ ΜΙΧΑΛΗΣ Θ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ
Καρδιολόγος

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τὴν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτήτης: «Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτίνες», ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθῆναι, Τηλ. 210.32.35.023. Ἐκδότης καὶ Διευθυντὴς Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ἱατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθῆναι. Ὑπεύθυνη Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 Ἀθῆναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμὴ τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. Ἐτησίᾳ συνδρομὴ, Ἑσωτερικοῦ ΕΥΡΩ 15, Ἐξωτερικοῦ ΕΥΡΩ 30. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα νά μὴ δημοσιεύῃ ἢ νά συντέμνῃ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καὶ βιβλιοκρισίαι δέν δημοσιεύονται. www.xee.gr. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθῆναι, Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 2011

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Κ. ΣΤΑΘΑΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΟΚΙΜΙΑ
Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ 20όν ΑΙΩΝΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΑΘΗΝΑΙ 2008

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΕΠΑΝΕΞΕΔΟΘΗ

Γ. ΒΕΡΙΤΗ

ΑΠΑΝΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ἔκδοση Ὁγδόη

Ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»

Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210.32.21.283